

Лад жыцця
Ад развіцця чалавечага патэнцыялу і інавацый — да росту дабрабыту народа
Стар. 3

Кошт у Беларусі 1 000 рублёў.

BELARUS 21.BY
Беларусь on-line у Інтэрнэце

Падрабязнасці
Дзесяцігадовы юбілей адзначыў дзіцячы ўзорны калектыў эстраднага танца "Непаседы", што ў вёсцы Расна Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці. Створаны ён быў пад патранатам знакамітага старшыні калгаса "Савецкая Беларусь" Уладзіміра Бядулі.
Стар. 16

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месяца.

23 сакавіка, 2006

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№12-13 (2986 — 2987)

Выдаецца з 1955 года

Актуальна

15 сакавіка Беларусь адзначыла Дзень Канстытуцыі

"У 1994 годзе мы сказалі адзін аднаму: хопіць раскідваць камяні! Настаў час збіраць іх! Усе гэтыя гады мы працавалі разам, каб зацвердзіць незалежнасць роднай Беларусі. І мы пабудавалі надзейны дом, здольны абараніць усіх, хто ў ім жыве..."

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь адлюстравала справядлівае імкненне беларусаў жыць у свабодным і справядлівым грамадстве, стала надзейнай прававой асновай для правядзення ў краіне паспяховых сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў.

З віншавання Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра ЛУКАШЭНкі.

NEWS FROM BELARUS page 4

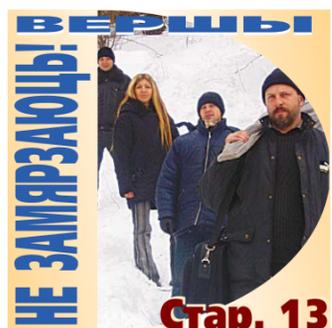
Галерэя майстроў

"Жывыя крыніцы"

Стар. 8

Паэтычны чацвер

Гасціёўна

Стар. 12

Да ўвагі чытачоў!

Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 6 красавіка 2006 года

Падзея

Выбары Прэзідэнта Беларусі засведчылі аб кансалідацыі грамадства

Хроніка падзей

✓ Па папярэдніх выніках выбараў Прэзідэнта Беларусі, пераканаўчую перамогу, набраўшы 82,6 працэнта галасоў выбаршчыкаў, атрымаў А. Лукашэнка.

✓ Афіцыйныя вынікі галасавання па выбарах Прэзідэнта Беларусі будуць падведзены Цэнтрвыбаркамам 24 сакавіка, паведамліла глава ЦВК Лідзія Ярмошына.

✓ За ходам выбарчай кампаніі ў Беларусі сачыла небывалая колькасць міжнародных і ўнутраных назіральнікаў — 1235 міжнародных і 32 тысячы нацыянальных.

✓ За мяжой за А. Лукашэнку прагаласавалі 81,6 працэнта выбаршчыкаў.

19 сакавіка ў Беларусі адбыліся выбары Прэзідэнта краіны

Папярэднія вынікі галасавання

Аляксандр Лукашэнка падзякаваў за падтрымку суайчыннікам, якія пражываюць за мяжой, і замежным грамадзянам

Аляксандр Лукашэнка падчас прэс-канферэнцыі для прадстаўнікоў айчынных і замежных СМІ выказаў словы падзякі суайчыннікам, якія пражываюць за мяжой, а таксама замежным грамадзянам за вялікую падтрымку.

Глава дзяржавы адзначыў: "У апошнія месяцы ў адрас Прэзідэнта і нашай краіны паступіла велізарная колькасць лістоў, тэлеграм, званкоў ад нашых суайчыннікаў, замежных грамадзян з усіх куткоў планеты са словамі

падтрымкі. Асабліва шмат, проста шквал тэлеграм, прыйшло з нашай братэрскай Расіі, ад нашых суседзяў — украінцаў, палякаў, літоўцаў, латышоў, жыхароў краін Еўропы.

На здзіўленне, шмат тэлеграм было з ЗША, Аўстраліі, нават з тых дзяржаў, у якіх не жывуць беларусы. У іх выказваецца вялікая падтрымка нам, беларусам. Дзякуй, што вы былі з намі. Мы вас не падвядзем".

Еўрабачанне-2006

Паліна Смоліца пачала прома-тур з Кіева

Беларуская ўдзельніца конкурсу "Еўрабачанне-2006" Паліна Смоліца адправілася ў прома-тур па краінах СНД і Еўропы. Першы канцэрт спявачкі прайшоў у Кіеве.

Украінскім глядачам яна прадставіла насычаную канцэртную праграму, "цвіком" якой стала конкурсная песня "Мама". Яна была напісана спецыяльна для "Еўрабачання-2006" кампазітарам Сяргеем Сухамліным і паэтам Андрэем Касцюговым. Пасля выступлення адбылася прэс-канферэнцыя для ўкраінскіх журналістаў. У якасці ганаровага гасця Паліна Смоліца прыняла таксама ўдзел і ў фінале ўкраінскага нацыянальнага адборачнага этапу "Еўрабачання-2006". У прамым эфіры двух украінскіх FM-станцый спявачка падзялілася з радыёслухачамі творчымі планами.

У цэлым жа Паліна Смоліца ў рамках свайго прома-тура наведае 15 краін СНД і Еўропы. Акрамя Украіны, жаданне пачуць беларускую выканаўцу выказалі Расія, Літва, Латвія, Эстонія, Іспанія і Мальта.

Алена СПАСЮК.

Інтэрнэт-прастора

Падзеі ў Беларусі on-line

www.belarus21.by/main — 21.by

Больш як 5 тысяч Інтэрнэт-карыстальнікаў з 63 краін сачылі за выбарамі Прэзідэнта ў Беларусі праз сайт газеты "Голас Радзімы" "Вітае Беларусь!"

Толькі 20 сакавіка сайт наведвалі: Аўстралія — 407, Расія — 395, Германія — 351, ЗША — 320, Украіна — 258, Польшча — 164, Швецыя — 160, Нідэрланды — 127, Вялікабрытанія — 121, Чэшская Рэспубліка — 100 чалавек. Зарэгістраваны таксама наведванні з Балівіі, Коста-Рыкі, Малайзіі, Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў, Новай Зеландыі, Тайваня, Кітая, Японіі, Інданезіі, Аргенціны, Бразіліі і іншых краін.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

3 прэс-канферэнцыі

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

“Беларусь сваю незалежнасць будзе адстойваць усімі цывілізаванымі сродкамі...”

20 сакавіка Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка правёў прэс-канферэнцыю, у якой прынялі ўдзел каля 500 беларускіх і замежных журналістаў, 70 тэлеканалаў.

Рэвалюцыя, аб якой так доўга гаварылі, адзначыў кіраўнік дзяржавы, правалілася. Інакш, лічыць ён, і быць не магло. Прэзідэнцкія выбары прайшлі ў строгай адпаведнасці з нашай Канстытуцыяй, а беларускі народ зрабіў свой выбар самастойна, пераканаўча прадэманстравашы, “хто ў нашай хаце гаспадар”. “Гэта яркая і бясспрэчная перамога”, — адзначыў А. Лукашэнка. Прычым замежны дыктат, ціск з-за межаў дасягнуў адваротнага эфекту. “Важна тое, — заявіў кіраўнік дзяржавы, — што грамадзяне не толькі прагаласавалі за дзеючага Прэзідэнта, галоўнае — абсалютная большасць падтрымала палітычны курс на пабудову моцнай квітнеючай краіны, дзяржавы для народа. Да гэтага выбару трэба адносіцца з павагай як у нашай краіне, так і за межамі”. А воля народа, лічыць ён, — сутнасць дэмакратыі.

сем’яў узнімецца да сярэднеўрапейскага ўзроўню”.

На міжнароднай арэне Беларусь будзе працягваць праводзіць міралюбную, шматвектарную знешнюю палітыку. Будуць умацоўвацца добрасуседскія адносіны з усімі краінамі. “Беларусь, — адзначыў А. Лукашэнка, — нікому ніколі не пагражае, але сваю незалежнасць, нацыянальны інтарэсы будзе адстойваць усімі цывілізаванымі сродкамі”. Адна са стратэгічных задач — далейшае будаўніцтва Саюзнай дзяржавы, а “брацкая Расія — наш важнейшы партнёр”. Тым не менш Беларусь гатова да

раўнапраўнага дыялогу з усімі краінамі, у тым ліку і з ЗША, еўрапейскімі краінамі.

Прэзідэнцкія выбары завяршыліся. А. Лукашэнка адзначыў асаблівасць гэтай кампаніі: “Такога беспрэцэдэнтнага знешняга ціску і агрэсіўных антынародных паводзін так званай апазіцыі навішая гісторыя Беларусі яшчэ не ведала”. У гэтым кіраўнік дзяржавы бачыць “вышэйшую ступень непавагі да свайго народа, да яго права на сама-

стойны выбар”. Тым не менш, лічыць ён, гэты ціск толькі садзейнічаў “такому ашаламляльнаму выніку — падтрымцы абсалютнай большасці беларускага народа”. Менавіта ў гэтым,

адзначыў А. Лукашэнка, момант ісціны.

Кіраўнік дзяржавы адказаў на дзесяткі пытанняў прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі.

Фота БелТА.

Каментарый

Знесеныя ветрам

Дзень 19 сакавіка 2006 года паказаў, што Беларусь не толькі цвёрда ўстала на ногі як суверэнная, незалежная дзяржава, што народ краіны добра адукаваны ў сэнсе палітычнай культуры.

Аб гэтым ярка сведчаць вынікі прэзідэнцкіх выбараў. Па-першае, гэта яўка выбаршчыкаў. Упершыню ў навішай гісторыі да ўрнаў для галасавання прыйшлі больш за 90 працэнтаў занесеных у спісы для галасавання выбаршчыкаў. Гэта пераканаўча сведчыць аб тым, што нашаму народу неабякава, хто будзе ва ўладзе ў наступныя пяць гадоў, куды пойдзе краіна, што чакіе кожную сям’ю. Высока актыўнасць — гэта важны паказчык палітычнай сталасці народа, яго гатоўнасці да кіравання дзяржавай. У гэтым і ёсць сэнс сапраўднай дэмакратыі.

Па-другое, размеркаванне галасоў паміж кандыдатамі. Безумоўную перамогу атрымаў менавіта той, хто не гаворыць аб народзе, а робіць, стварае і будзе планы, аб’яўляючыся менавіта на меркаванне народа, — Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка, які зараз дзейнічае.

Абсалютная большасць людзей — больш за 80 працэнтаў — вырашылі, што Беларусь выбрала правільны як сацыяльна-эканамічны (аб гэтым пераканаўча гавораць вынікі дзейнасці народнай гаспадаркі ў 2001-2005 гадах), так і палітычны курс. Ён, гэты курс, зафіксаваны ў Канстытуцыі: “адзінай крыніцай дзяржаўнай улады і носьбітам суверэнітэту ў Рэспубліцы Беларусь з’яўляецца народ”. А яшчэ — цвёрда выконваць выпрацаваныя ў краіне законы, ні перад кім не прагінацца.

Менавіта гэта, а яшчэ выразная і зразумелая кожнаму праграма Прэзі-

дэнта, большасць пунктаў якой увайшло ў рашэнні Трэцяга Усебеларускага народнага сходу, леглі ў аснову такога волевыяўлення народа.

А што ж апаненты ўлады? Яны ў чарговы раз паказалі сваю бездапаможнасць і палітычную блізаруккасць. Гэта, дарэчы, выявілася яшчэ летась, калі ў Мінску адбыўся так званы Кангрэс дэмакратычных сіл. Ужо тады былі відаць супярэчнасці, якія раздзіраюць апазіцыйны лагер і кланы, што там існуюць. Вынікам гэтага стаў вывад на палітычную авансцэну ў якасці так званых “адзінага” кандыдата зусім невядомага чалавека з правінцыі. Мабыць, апаненты ўлады жадалі пайсці па шляху, які ў 2001 годзе перадоўваў дзеючы Прэзідэнт супраць існуючай тады ўлады. Але, як высветлілася, яны асобы не супаставілі як па арганізатарскіх здольнасцях, так і па палітычным таленце.

Але асабліва шмат дзіцячых памылак так званая апазіцыя зрабіла на фінішы выбарчай кампаніі. Непраўны негатывы ў вачах выбарчага электарату прынесла апанентам братаанне з “бушамі” і “райсамі”. Асабліва не спадабалася людзям, калі Буш прыняў дзвюх беларускіх жанчын, адна з якіх прадстаўлялася яму удавой “скраднага мужа”. Тым не менш яна хутка аформіла ў 2005 году свае ўзаемаадносіны са служачым Дзяржаўнага дэпартаменту — старшынёй Камітэта НАТА ў Сенаце ЗША, кіраўніком праекта па пераходных дэмакратыях і проста “былым” афіцэрам ваеннай разведкі ЗША Брусам Джэ-

санам. “Я трохі нервалалася ўчора і ўсю ноч напярэдадні, — апавядае Ірына Красоўская. — Мы сфатаграфаваліся з ім (Бушам), ён паказаў нам свой рабочы кабінет, пазнаёміў са сваім сабакам, ён прыняў нас проста выдатна”. Усё гэта падносілася апанентамі ўлады як прызнанне іх міжнароднай супольнасцю.

Яшчэ больш неразумны крок быў распачаты, калі на апазіцыйным сайце быў размешчаны спіс расійскіх і беларускіх артыстаў, якім, па сутнасці, пагражалі за тое, што яны даюць канцэрты “За Беларусь”. А за дзень да выбараў у парку Дружбы народаў, у раёне плошчы Бангалор у Мінску, адбыўся рок-канцэрт у падтрымку кандыдата Аляксандра Мілінкевіча. “Рок — наша музыка”, — заявіў ён. У сваім выступленні на канцэрце “не нашай музыкой” ён назваў выканаўцаў, якія выступалі ў серыі канцэртаў, што прайшлі ў краіне напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў.

Проста смешна выглядаў на тэлеэкране прафесар, які неадэкватна махаў рукамі і рваў газету, якую чытаюць практычна ў кожнай сям’і. Ды і ў цэлым выступленні кандыдатаў на тэлебачанні, куды яны так імкнуліся, мелі хутчэй адмоўны, чым станоўчы эфект. Таму што ў эфір лілася практычна толькі крытыка, прычым неабрунтаваная, адсутнічалі цікавыя, неардынарныя прапановы эканамічнага характара, кідалася ў вочы няўпэўненасць у сваіх сілах.

Яна ўважліва і выявілася падчас мітыngu ў цэнтры Мінска 19 са-

кавіка. На яго ўскладаліся асноўныя “рэвалюцыйныя” надзеі, маючы на ўвазе нейкія будучыя “гістарычныя падзеі”, звязаныя з гэтым мерапрыемствам. “Важакі” ўвесь час паўтаралі, што 20 сакавіка жыхары Беларусі прагнуць у новай краіне.

Што ж, тут яны ў некаторым сэнсе мелі рацыю. Беларусь пачынае чарговы палітычны адлік часу. Але пераход гэты здзейснены спакойна, без надрываў і стрэсаў. Наш барометр паказвае яснае і сонечнае надвор’е.

Дарэчы, аб надвор’і. Бліжэй да поўначы, калі на Кастрычніцкай плошчы ў Мінску сабраліся некалькі тысяч чалавек, раптам ні з таго, ні з сего падзьмуў моцны, пранізлівы вецер, на галовы мітынгуючых абвалілася шчыльная снежная завая. Гэтага аказалася дастаткова, каб “рэвалюцыянеры” з блакітнай сімволікай пайшлі па цёплых кватэрах. Праўда, некаторыя з іх запалілі свечкі. У якіх выпадках гэта робіцца, нагадваць, мабыць, не трэба...

Тым не менш, каб неяк папрыстойней выглядаць у вачах сваіх грантадаўцаў на Захадзе, так званая апазіцыя жадае выправіцца і стварыць больш “уражваючую” тэлекарцінку для СМІ, а таму стомленым голасам гаворыць аб нейкіх новых мітынгах. На гэта ім вельмі выразна адказала старшыня Цэнтрвыбаркама Лідзія Ярмошына: “Мужчыны павінны праіграваць годна”.

Віктар ЛОЎГАЧ, БелТА.

Назіральнікі

Святлана САВІЦКАЯ,
лётчык-касманаўт, двойчы
Герой Савецкага Саюза,
дэпутат Дзярждумы Расіі,
дэпутат Парламенцкага
сходу Беларусі і Расіі:

— У вас моцны лідэр і вынік быў прадказальны. Праз два гады будучыя выбары Прэзідэнта ў нас. Прыйдзеца вырашаць ураўненне з многімі невядомымі. Аб’яднанне Расіі і Беларусі — гэта ўзмацненне перш за ўсё Расіі.

Народ Расіі падтрымлівае Беларусь. І хоць наша тэлебачанне неаб’ектыўна інфармуе пра Беларусь, праўда ўсё ж разнісіцца. Мне мае выбаршчыкі пісьмы пішуць: “Я быў у Беларусі, я бачыў”. Расказваюць, што яны тут убачылі. На шмат старонак пішуць трактаты, што ім тут спадабалася. Сапраўды, у вас ёсць чаму павучыцца.

3 месца падзеі

У Эстоніі ўдзел у апошніх выбарах прыняло больш грамадзян Беларусі, чым у папярэдніх

— Пачатак на 1-й стар. —

“Галасаванне прайшло спакойна, людзі прыходзілі ў прыпаднятым настроі, з кветкамі. Былі нават вершы ў гонар гэтай падзеі”, — адзначыў А. Астроўскі.

Усяго ў Эстоніі пражывае 17 000-20 000 этнічных беларусаў, грамадзян нашай краіны прыкладна на парадак менш, — паведаміў дыпламат.

Па словах А. Астроўскага, на мінулых выбарах у парламент Беларусі і на галасаванні на рэферэндум у кастрычніку 2004 года правам голасу скарысталіся каля 400 грамадзян краіны.

Гавораць удзельнікі III Усебеларускага народнага сходу

Уладзімір ШУГЛЯ, кіраўнік НКТ "Беларусь" (Цюмень, Расія):

"Як менеджэр, які стварыў сваю кампанію, я павінен даць высокую ацэнку дзейнасці Аляксандра Лукашэнкі як упраўленца — гэта найвышэйшы клас"

— Пабыўшы на III Усебеларускім народным сходзе, я адчуў сябе чалавекам, які доўгі час знаходзіўся ў душнай кватэры і раптам глынуў свежага паветра. Упершыню ў поўнай меры даведаўся пра сацыяльную работу, якая вядзецца ў Беларусі і мае рэальныя вынікі і грандыёзныя планы на наступныя пяць гадоў. Я эканаміст, таму за станам эканомікі на сваёй другой Радзіме сачу. Але на з'ездзе

ў дакладзе Прэзідэнта на кожнай галіне ўсё было падрабязна выкладзена, растлумачана так даступна, што зразумее і неспецыяліст. І словы не разыходзяцца са справай: што было запланавана пяць гадоў таму, выканана. Як менеджэр, які стварыў сваю кампанію, я павінен даць высокую ацэнку дзейнасці Аляксандра Лукашэнкі як упраўленца — гэта найвышэйшы клас. І проста выдатна, што

першая асоба ў дзяржаве — менеджэр высокага класа, таму і вынікі такія значныя. Але самае галоўнае на вялікаму рахунку, што ўлада дае справядзачу прадстаўнікам народа. Так і павінна быць у дэмакратычнай дзяржаве.

Мы праслухалі шмат выступленняў, і маем зараз уяўленне аб тым, якімі клопатамі жыве народ. Адзін з ветэранаў, герояў Вялікай Айчыннай вайны

казаў: "Мы ў 1945 годзе перамаглі, мы і зараз адчуваем сябе пераможцамі ў эканамічнай бітве, якую выйгралі ў складаных умовах". Ён як бы за ўвесь народ гэта сказаў, з зонарам і ўпэўнена. І я ганаруся сваёй Беларуссю, адчуваю вялікую радасць за яе поспехі. Усё пачулае выклікае душэўны парыву ў беларусаў за межжа — жаданне ўдзельнічаць у гэтым стваральным руху. Тэя грамадскія

нарузкі, якія я нясу — гэта той невялікі ўклад, які я магу зрабіць у развіцці моцнай, квітнеючай роднай Беларусі. Нядаўна ў мяне ў Беларусі нарадзіўся ўнук — Усевалод Шугля. Гэта тое, пра што я марыў — каб мае дзеці і ўнукі былі беларусамі, жылі і працавалі на гэтай зямлі.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Працяг тэмы **стар. 11**

Бізнес-клуб

Аэрадромны аўтобус MAZ-171 прыняў першых пасажыраў

Аэрадромны аўтобус MAZ-171 прыняў першых пасажыраў, якія прыляцелі 8 лютага з Масквы ў Нацыянальны аэрапорт "Мінск". Гэта новая машына Мінскага аўтамабільнага завода ўпершыню была прадэманстравана ва ўмовах эксплуатацыі на лётным полі аэрапорта. Прадстаўленая навінка —

паўнацэнны перонны аўтобус, які адказвае ўсім патрабаванням да машын такога класа. У ім адсутнічаюць прыступкі, маецца па тры дзверы для пасажыраў з кожнага боку аўтобуса. Намінальная ўмяшчальнасць — 122 чалавекі, прадугледжана шэсць месцаў для сядзення — для састарэлых людзей і

інвалідаў. Аўтобус аснашчаны відэакамерай задняга агляду, дахавымі вентылятарамі, прабліскерам мяхком, кандыцыянерам. Даўжыня аўтобуса — 14,4 метра, шырыня — 3,15 метра. Аўтобус адпавядае нормам ЕўРА-3.

НА ЗДЫМКУ: MAZ-171.

Фота Фёдара ЧЫГАРАВА, БелТА.

Нацыянальныя пытанні ПАЖАДАННІ СУАЙЧЫННІКАЎ БУДУЦЬ УЛІЧАНЫ

На працягу бягучага года ў Камітэце па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь будзе распрацавана канцэпцыя новага законапраекта "Аб суайчынніках, якія пражываюць за мяжой", а ў 2007 годзе ён павінен быць накіраваны на ўзгадненне ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь. Аб гэтым паведаміў старшыня Камітэта Леанід ГУЛЯКА на прэс-канферэнцыі, якая была прысвечана пытанням міжнацыянальнай і міжканфесійнай згоды ў Беларусі.

Сёння за межамі Рэспублікі пражывае каля трох мільёнаў нашых суайчыннікаў. Законапраект павінен будзе рэгуляваць адносіны паміж беларускай дзяржавай і гэтымі людзьмі. Перш за ўсё, закон неабходны беларусам замежжа, бо дазволіць зрабіць іх сувязь з Радзімай больш цеснай. У Беларусі ж пытанні ўзаемадзеяння з суайчыннікамі і прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей, якія пражываюць у краіне, паспяхова вырашаюцца і без спецыяльнага нарматыўнага акта.

Пры распрацоўцы канцэпцыі, па словах Леаніда Гулякі, вывучаецца вопыт многіх краін, дзе ўжо існуе аналагічны закон. Асабліва ўвага накіравана на Закон "Аб суайчынніках" Расійскай Федэрацыі, прыняты ў 1999 годзе.

Важным момантам з'яўляецца той факт, што пры падрыхтоўцы законапраекта будучы ўлічваюцца пажаданні саміх суайчыннікаў. Свае прапановы, якія вырашыць складаныя сітуацыі і праблемы, беларусы замежжа могуць даслаць у Камітэт, дзе яны будуць улічаны і прааналізаваны. Так, на агульнае абмеркаванне будзе пастаўлена хвалюючае многіх суайчыннікаў пытанне, звязанае з магчымасцю атрымання двойнога грамадзянства этнічнымі беларусамі, якія апынуліся за межамі Беларусі.

Па словах прэзідэнта Асацыяцыі беларусаў Эстоніі Ніны САВІНАВАЙ, Закон "Аб суайчынніках" дапаможа падтрымліваць больш цесныя адносіны з Беларуссю. Многія эстонскія беларусы мараць як мага часцей наведваць сваю гістарычную Радзіму, але не ва ўсіх гэта атрымліваецца. Двойное грамадзянства магло б дапа-

магчы ім ў гэтым, а таксама ў вяртанні на Радзіму.

У цэлым, этнаканфесійная сітуацыя ў краіне ацэньваецца як стабільная. Па меркаванні старшыні Беларускага грамадскага аб'яднання татар "Зік руль кітаб" ("Памяць і кніга"), муфтыя мусульман Беларусі Абу-Бекір ШАБА-НОВІЧА, асновай міжнацыянальнай і міжканфесійнай згоды ў Беларусі з'яўляецца менталітэт беларускага народа, адносіны дзяржавы да нацыянальных пытанняў, калі людзей ацэньваюць не па нацыянальнай прыналежнасці, а па чалавечых якасцях.

Па перапісу 1999 года, 81,2 працэнта насельніцтва краіны складаюць беларусы, 11,4 — рускія, 3,9 — палякі, 2,4 — украінцы, 0,3 — яўрэі, 0,8 — іншыя нацыянальнасці. Для эфектыўнага вырашэння праблем нацыянальных меншасцей у пачатку 2006 года пры Камітэце па справах рэлігій і нацыянальнасцей быў створаны Кансультацыйны савет прадстаўнікоў аб'яднанняў грамадзян, якія адносяць сябе да нацыянальных меншасцей. Старшынёй яго стаў кіраўнік Мінскага гарадскога армянскага культурна-асветнага таварыства "Айастан" Георгій Егі-азаран. Савет, у які ўваходзяць прадстаўнікі 26 нацыянальных аб'яднанняў, мае намер разглядаць пытанні вывучэння мовы, развіцця культуры народаў Беларусі, складці план іншых мерапрыемстваў. Самай значнай падзеяй у гэтым годзе стане Фестываль нацыянальных культур у Гродне, на якім будзе прадстаўлена мастацтва ўсіх нацыянальнасцей, прадстаўнікі якіх пражываюць у Беларусі.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Выбары: гавораць назіральнікі

Майкл МАРГУЛІС, выдавец, старшыня фонду "Духоўная дыпламатыя Амерыкі", саветнік кангрэса ЗША, прэзідэнт асацыяцыі "Міжнародны Хрысціянскі мост" (ЗША):

— Сам працэс выбараў у Беларусі адпавядае дэмакратычным стандартам. Свабода і дэмакратыя — гэта калі ў вас сваё меркаванне, а ў мяне сваё, і за нас з вамі галасуюць. Я лічу, што маё меркаванне лепш за вашае, але прагаласавал за вас і, калі я прытрымліваюся прынцыпаў дэмакратыі, то павінен прыняць гэта, а не крычаць у адказ: "Гэта ўсё няправільна, я лепшы". У гэтым павінна быць пакорлівасць дэмакратыі. Прызнаю, значыць, згодны з большасцю народа. А калі не згодны, то, як бы змагаюся з народам. А гэта, па-біблейску, грэх. У цэлым, Беларусь развіваецца дынамічна. Вы выбралі свой шлях. Па ім рухацца нялёгка: ёсць і ямы, і калдобы. Але гэта ваш шлях.

Я не ваш суайчыннік, але бывае, што спраўдныя суайчыннікі адносяцца да сваёй радзімы, як да мачыхі. Я адношуся да Беларусі, як да вельмі

блізкага чалавека. Таму спачуваю, суперажываю. Хацеў бы дапамагчы, калі ёй дрэнна. Вера без спраў мёртва. Любоў да Беларусі выклікала разуменнем гістарычнага шляху вашага народа. Хрысціянне спачуваюць Беларусі: яна шмат перажыла, у яе драматычны лёс. Ваш народ самы цяроплівы з усіх славянскіх народаў, а цяроплінасць навучыла вас жыць пасвойму.

Я веру вашаму Прэзідэнту. Як і кожны з нас, ён не можа быць анёлам на зямлі, але шчыра імкнецца дапамагчы сваім людзям. У яго ёсць талент кіраўніка і палітыка. Ён менавіта той чалавек, які патрэбны ў гэты гістарычны момант беларускаму народу.

Сэпа ІСАТАЛА, прафесар, міжнародны незалежны назіральнік (Швецыя):

— Наведваю Беларусь ужо ў пяты раз. Жыў з 1980 года ў Савецкім Саюзе, у Маскве. Я так разумею, што ў Беларусі рэалізуецца той план, які хацеў зрабіць Савецкі Саюз. Напрыклад, гэта агульная газавая сістэма, сацыяльная абароненасць. Паглядзеў новыя чужоўныя школы ў Мінску, у якіх арганізаваны выбарчыя ўчасткі. Мне вынікі выбараў былі адразу зразумелыя. Я фін, але жыву ў Швецыі. У Фінляндыі быў Прэзідэнт, якога выбралі чатыры разы. Вы, беларусы, таксама знайшлі такога Прэзідэнта: гэта ваш чалавек. У вас эканоміка ідзе наперад, чаму вы павінны мяняць чалавека? Я так разумею, што ў Лукашэнкі быў сур'ёзны канкурэнт — "су-

праць усіх". А з прадстаўленых канкурэнтаў цяжка выбраць. Ніякіх парушэнняў падчас выбараў не заўважыў, у вас добра адладжана выбарчая сістэма. Праўда, я двойчы пісаў заяву ў адрас Старшыні Цэнтрвыбаркама на конт таго, што АБСЕ няправільна трактуе тэкст вашага закона аб выбарах. Напрыклад, яны гавораць, што кандыдат можа весці сустрэчы з выбаршчыкамі ў любым месцы, а на самой справе, частка 6 артыкула 45 Выбарчага кодэксу патрабуе правядзенне сустрэч узгадняць з мясцовай уладай.

Маргарыта ПАПОВА-ІВАНУШ, спявачка, старшыня таварыства дружбы "Малдова—Беларусь" (назіральнік з Малдовы):

Я прыехала ў Беларусь 14 сакавіка, адразу ўключылася ў працу. Мы пабывалі на 20 выбарчых участках Мінскай і Гомельскай абласцей. Зачаравана тым будаўніцтвам, што вядзецца ў Беларусі. Я вельмі рада за дзяцей, якія тут атрымліваюць адукацыю, таму што я бачу, якая вялікая ўвага надаецца выхаванню. Гавораць, што паказчык дастатку краіны — дарогі і адукацыя. Я б дадала: дагледжанасць дзяцей і ўвага да сталых людзей. Усё гэта ёсць у Беларусі. А гэта значыць, што людзям ёсць за што галасаваць.

Падборку матэрыялаў падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА. НА ЗДЫМКУ: Майкл МАРГУЛІС і спецкарэспандэнт "ГР" Таццяна КУВАРЫНА. Фота Мікалая ЛЯБЕДЗІКА.

Анонс Паказвае "Беларусь-TV" Intelsat 904, 60°

"Мы — РАЗАМ" Канцэрт да Дня еднасці народаў Расіі і Беларусі. 2 красавіка. Канцэрт "Мы разам" — гэта адно з мерапрыемстваў, прысвечаных 10-годдзю Дня еднасці народаў Беларусі і Расіі, якое адзначаецца ў 2006 годзе. У ім прымуць удзел лепшыя выканаўцы, музыканты, калектывы — Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўны ансамбль танца Рэспублікі Беларусь, народны артыст Беларусі Анатоль Яроленка і ансамбль "Сябры", ансамбль "Песняры", Ядвіга Паплаўская, Аляксандр Ці-

хановіч, народны артыст Расіі Алег Газманов і іншыя вядомыя артысты. "ЦЫРЫМОНІЯ ўРУЧЭННЯ ДРУГОЙ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПРЭМІІ "ТЭЛЕВАРШЫНЯ" 27 красавіка ў 04.35. У другі раз у Беларусі будзе ўручацца Нацыянальная прэмія "Тэлеваршыня". І ў 2006 годзе павялічылася не толькі колькасць работ, прадстаўленых на конкурс па 22-х намінацыях, але і колькасць удзельнікаў. Хто ж, на думку кампетэнтнага журы, годны прэміі і атрымае запаветную статуэтку? *Час — мінскі. Працяг на **стар. 16**

BelAZ is pride of Belarus

BelAZ sales profits to reach Br2 trillion by 2010

Sales profits of Belarusian Automobile Works (BelAZ) will reach Br2 trillion by 2010, general director of the company Pavel Mariiev stated when reporting to president of the country.

BelAZ had fulfilled all socio-economic targets for 2000-2005.

Speaking about the five-year plans Pavel Mariiev mentioned that the output is projected to race up by at least 70 per cent. The company seeks to preserve the current rate of renewing the product line, i.e. one model of a dump truck is phased out every three years. BelAZ general director is confident that the foreign trade surplus will account

for USD 250 million by 2010.

Taking into account global tendencies in minerals exploration the Mogilev automobile plant n. a. Kirov, which is part of the association, will launch production of corresponding hardware, Pavel Mariiev reported to the president. He added that BelAZ will produce the first excavator in mid 2006.

Talking to BelAZ personnel, the president said that the company is a pride of Belarus and its symbol. "Only intelligent people can produce such powerful machinery. Not all countries are capable of that", Alexander Lukashenko added.

BelAZ dump trucks with the payload capacity of 320 tons.

BelAZ wins tender to supply dump trucks to China

BelAZ has won a tender to supply dump trucks with the payload capacity of 220 tons to China, director general of the Belarusian Automobile Plant Pavel Mariiev informed Belarusian president.

On the whole, in 2006 BelAZ plans to take part in four Chinese tenders to supply high payload dump trucks. One of the tenders involves dump trucks with the payload capacity of 320 tons. Last year BelAZ mastered the production of such trucks.

Pavel Mariiev was convinced, BelAZ will win the tenders. He also stressed, building up its production capacity, BelAZ follows world mining industry trends.

Securing its position on the Chinese market is a strategic task for BelAZ. At present in China there is a maintenance centre and a warehouse for the Belarusian trucks. The company has already shipped first batches.

The director general also named Latin America as a prospective market, primarily Brazil market.

Lukashenko re-elected Belarus president by more than 80 % of vote

Incumbent president of Belarus, Alexander Lukashenko, was re-elected to the post by 82.6 percent of the vote (81.6 per cent of the vote at polling stations abroad) in Sunday's poll, the Central Election Commission said. His main challenger Alexander Milinkevich scored 6.0 percent. Other contenders Sergei Gaidukevich and Alexander Kozulin obtained 3.5 percent and 2.3 percent respectively.

The preliminary result was announced after the commission counted 100% of the votes.

According to the commission's chairwoman Lidiya Yermoshina, about 92.6% of electors came to the polling stations. She stressed Lukashenko's overwhelming victory in the Gomel region where he received 90.3 percent of the votes.

She told a news conference that the majority of observers have been satisfied with the election campaign. "CIS observers did not reveal violations, except minor setbacks, that could affect the results of the elections," she told a news conference. Yermoshina said that the commission "has received nothing" from the mission of OSCE observers.

Sergei Martynov:

Choice of nation does not need to be recognized; it is all-sufficient

"The choice of the nation does not need to be recognized; it is all-sufficient", foreign minister of Belarus Sergei Martynov told the agency Reuters in the interview, published on the site of the foreign political department of this republic.

According to him, "we are oriented towards the choice of the Belarusian people and external factors do not exert influence upon us in this respect".

At the same time the head of the foreign ministry underlined that "the declarations before the elections suggesting that the polls are supposed to be unfair or rigged simply show judgment has already been passed". "Those working against us are simply waiting for the elections to say so".

When speaking about the support rendered by the West to certain presidential contenders Sergei Martynov stated that in any political system, especially in a democratic one, interference in the domestic affairs, in the election processes of other states is

absolutely inadmissible.

"The choice of the Belarusian nation does not threaten legal interests of the European states, the European Union or the United States. I hope they will be ready to understand that Belarus is a reliable partner first of all on the European continent. Belarus does not depend on Europe. We are a partner in the true sense of the word".

We actively trade with each other. Business circles in Europe are highly interested in Belarus, while Belarusian business circles are interested in Europe. We are an important donor of the European security, starting with nuclear disarmament and non-proliferation issues and ending with conventional weapons and, let's say, fight against international

crime. Our merits and contribution are acknowledged. We are a most important transit country. Without Belarus Europe will not be complete and whole", said the minister.

He wished the West at last understood its policy against Belarus was wrong. "The policy is wrong not because we don't like it, but because it is ineffective. The policy has been pursued since 1996-1997. It brings no fruits to them or us. It needs to be changed. I wish it was understood after the election. We hope to a certain degree the election will contribute to it, as our partners should understand that for another five years they will have to work with leadership of a most important European country", underscored Sergei Martynov.

Poland does not provide security for diplomatic establishments of Belarus

Poland does not provide security and normal functioning of the diplomatic establishments of Belarus to Poland, spokesman for the foreign ministry of Belarus Andrei Popov stated.

According to him, "with the connivance of the Polish law enforcement bodies an organized group of people trespassed on the territory of the Belarusian embassy in Warsaw on March 14".

"We believe Poland also fails to take appropriate actions to provide free access of Belarusian citizens to the embassy of this country to Warsaw. This is a deliberate effort to jeopardize Belarusians' right for free voting at the presidential elections," Andrei Popov said.

The official of the foreign political department took note of the fact that on March 14 the Polish side failed to take any measures to ensure free movement of the Belarusian citizens going home across the Polish-Belarusian border at one of the border checkpoints. According to the foreign ministry of Belarus, this came along as a result of Poland's consent for propaganda efforts in the close vicinity of the Belarusian-Polish border.

In this conjunction the foreign ministry of Belarus summoned an official of the embassy of Poland in Minsk to make a resolute protest.

As was stated above, the actions of the Polish party are a flagrant violation of the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961, Vienna Convention on Consular Relations of 1963 and provisions of the Belarus-Poland treaty on good-neighborliness and friendly cooperation of 1992. What happened contradicts the Belarus-Poland inter-governmental agreement on the border checkpoints.

"Thus, the Belarusian party has demanded that Poland should provide official explanations to the aforementioned facts, stop such actions, promote appropriate security for the diplomatic establishments of Belarus in Poland and duly abide by the abovementioned international treaties and agreements in future", Andrei Popov added.

By 2011 gold reserves of Belarus to go up to 32 tons

By 2011 the gold reserves of Belarus are expected to grow up to 32 tons of gold. The gold and foreign currency reserves should reach USD 3 billion. These are the challenges Alexander Lukashenko set to the National Bank of Belarus during a visit to the bank's central depository.

When addressing reporters the president made a joke: "Recently some people tend to ask for how long Lukashenko will stay in office. Mr. Prokopovich and I will stay as long as it is needed to set up 100-ton gold reserves and USD 10 billion worth of gold and foreign currency reserves".

The president was informed that as of January 1, 2006 the gold reserves of the country totaled 25.02 tons or USD 412,7 million in equivalent. The aggregate assets of the National Bank in foreign currency, precious stones and metals amounted to USD 1 629,6 million, having increased by USD 449,7 million over a year.

Belarusians win nine medals

The Belarusian paralympic athletes have clinched nine medals having settled for the 11th place in the overall medal table, the ministry of sport and tourism reported.

This is Belarus' best result in the history of the Paralympic Games. Last time the Belarusians won two medals (both by Yadviga Skorobogataya) in Salt-Lake-City, while first appearance of Belarusian paralympic athletes in Nagano was disappointing medal-wise.

This time the gold medal was claimed by Lyudmila Volchek (10km cross-country skiing). She is

also a winner of three silvers — the relay race (together with teammates Yadviga Skorobogataya and Larisa Vorona) and also two cross-country skiing races. Yadviga Skorobogataya picked up three medals — two silver and one bronze medals. Vasily Shapteboi won silver and bronze while Sergei Silchenko was a silver winner.

A total of 39 countries took part in the Paralympics in Torino.

Старонку падрыхтаваў Барыс ЖУКАЎ.

“Шукаем ледніковыя валуны, пажадана прыгожыя...”

Так сказаў мне ў Полацку краязнавец з вёскі Ветрына Віктар Карасёў. Разам са сваімі аднадумцамі ён займаецца цікавай справай — увекавечвае памяць аб знакамітых земляках.

— Я толькі што прыехаў з чарговага рытуалу, — расказваў Віктар Раманавіч. — Мы ўшанавалі адну мясцовую жанчыну, якая ў час вайны была звязана з партызанамі. Яна дапамагала ім усім, чым толькі магла. Адночы ў студзені сорок трэцяга года фашысты прыехалі ў вёску Слабада, гэта недалёка ад Ветрына. Выгналі ўсіх жыхароў на вуліцу, на мароз... Шукалі патроны, патрабавалі адказу, хто звязаны з партызанамі. І вось тады Дар’я Рыгораўна Мясленка, маці чацвярых дзяцей, выйшла... за ўсіх. З тае пары яе ніхто ўжо не бачыў. А аднавіскоўцы ўсе засталіся жывыя.

— А дзеці яе жывыя?

— Адзін сын ужо памёр. А трое раз’ехаліся... Цікава тое, што самі жыхары Слабоды, якія не забылі пра Дар’ю Рыгораўну і яе ўчынак, звярнуліся да мяне з просьбай нейкім чынам увекавечыць памяць... І вось з дапамогай райвыканкама і выпускніка Ветрынскай школы начальніка ПМК Аляксандра Куляша мы змаглі ўстанавіць мемарыяльную пліту. Усе вырашылі так разам: няхай застанеца на бацькаўшчыне памяць аб Дар’і Рыгораўне.

— З чго робіце памятныя знакі і што вам у гэтым дапамагае?

— Шукаем старажытныя камяні — валуны! Шмат іх пакінуў ляднік на Віцебшчыне. Камяні —

гэта талісманы віцебскай зямлі. Яны вельмі прыгожыя! Але камяні “хаваюцца” — іх трэба знайсці. Шукаем усе разам: і дзеці, і дарослыя. Больш за ўсіх дапамагаюць ветрынскія выпускнікі. Мне падабаюцца шэрыя валуны... Такія чамусьці вялікія і трапляюцца. Ну як падняць дзесяцітонны валун? Просім Канстанціна Шпрыньёва з Наваполацка. Ён дапамагае тэхнічай. Ніколі не адмаўляе ў дапамозе Барыс Ліўшыц і Валерый Гладкіх. Вось мая тройца! Ім для сваёй радзімы, для свайго краю нічога не шкада... Прыродны камень трэба ж і пачысціць, аграціць, напісаць знаківы тэкст... Навучыліся патроху.

— Вы, мусіць, яшчэ і гісторык, Віктар Раманавіч?

— Пятнаццаць гадоў выкладаў гісторыю ў Ветрынскай школе імя Дзмітрыя Цябута. Гэту школу я сам скончыў, затым праслужыў 25 гадоў у арміі. І ў родную школу вярнуўся. Апошнім часам не выкладаю, а толькі яду ў створаным мною музеі гісторыі Ветрына краязнаўчы гурток.

Нам удалося знайсці магілу даследчыка Віцебшчыны Аляксандра Максімавіча Піянтоўскага. Гэта даволі вядомы вучоны. Паставілі яму помнік.

У Ветрына, у час вайны, 59 жыхароў былі расстраляны. І да апошняга часу тое месца не было вызначана. Удалося зрабіць

невялікі комплекс з дапамогай яўрэйскай абшчыны з Полацка. Нам пашанцавала таксама вызначыць месца нараджэння знакамітай зямлячкі Ганны Міцунь, адной з першых жанчын-геолагаў у Беларусі. Са следзпытанням высветлілі, што побач з вёскай Качанава была іх сямейная сядзіба і называлася Забалацце. На адкрыццё ў яе гонар невялікага памятнага знака прыязджалі вучоныя з Нацыянальнай акадэміі навук. Атрымалася вельмі цёплая сустрэча. У Ветрына і адну з вуліц перайменавалі ў гонар Ганны Міцунь.

Знакаміты зямляк Антон Антонавіч Грыневіч, што нарадзіўся каля вёсачкі Шпакоўшчына, усё жыццё збіраў музычны народны фальклор. Для увекавечвання яго імя мы знайшлі вялікі і прыгожы валун. Звязаліся з універсітэтам культуры ў Мінску, студэнты і выкладчыкі пра Антона Антонавіча ведаюць, вывучаюць яго здабыткі. Запрасілі іх на адкрыццё помніка. Зробім гасцям выдатную сустрэчу!

А яшчэ тры беларускія пісьменнікі жылі недалёка ад нашага мястэчка. Гэта браты Сямашкі — Мікалай і Сцяпан, а таксама Вісарыён Гарбук. Няма іх ужо з намі. Значыць, трэба захаваць памяць, знайшлі і для іх валун!.. Такі прыгожы “аскалачак” ледніка...

Вольга ЯГОРАВА.

Прысвечана Нясвіжу

У бібліятэцы імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбылася прэзентацыя кампакт-дыска “Нясвіж: культурны цэнтр Еўропы і нацыянальны помнік”.

Электроннае выданне на кампакт-дыску створана Беларускім навукова-даследчым цэнтрам электроннай дакументацыі па замове Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА ў рамках Праграмы ЮНЕСКА на 2004-2005 гады.

Мэта ажыццёўленага праекта — максімальна поўна прадставіць багатую матэрыяльную і духоўную спадчыну Нясвіжа: прапачыць гісторыю горадабудаўніцтва; прадставіць інфармацыю аб існуючых і загінуўшых помніках архітэктуры; раскрываць каштоўнасць бібліятэчных, музейных, архіўных і мастацкіх збораў; пазнаёміць з гісторыяй нясвіжскай лініі роду Радзівілаў, яе выдатныя прадстаўнікі, якія пакінулі след у літаратуры і мастацтве; пазнаёміць з выдатнымі людзьмі, ураджэнцамі горада, або чый лёс быў звязаны з Нясвіжам. На дыску змешчана інфармацыя аб сучасных музеях горада і планах яго далейшай музейна-эдукацыйнай развіцця. Прыведзена бібліяграфія твораў Радзівілаў, кнігі пра іх і пра гісторыю Нясвіжа, якая ўключае 211 назваў. Для ілюстравання тэкстаў выкарыстаны каля 600 выяў высокай якасці і відэаролік працяглай паўнацінай.

Пра падборцы ілюстрацый стваральнікі імкнуліся выкарыстаць у першую чаргу матэрыялы, што захоўваюцца ў архівах і музеях Рэспублікі Беларусь. Выданне мае

восем тэматычных раздзелаў і 28 падраздзелаў, асноўныя з якіх: “Гісторыя горада”, “Архітэктура горада”, “Архіўныя зборы”, “Нясвіжская лінія Радзівілаў”, “Музейныя зборы”, “Радзівілы і кніга”, “Радзівілы і мастацтва”, “Аб праекце”.

Да прэзентацыі была прымеркавана выстава “Радзівілы і кніга”, якую падрыхтавалі супрацоўнікі аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ імя Я. Коласа НАН Беларусі.

Бібліятэка князёў Радзівілаў, што была заснавана ў XVI стагоддзі Мікалаем Радзівілам Чорным, з’яўлялася адной з найбуйнейшых прыватных бібліятэк Еўропы таго часу. Гэта — своеасаблівы дакумент, у якім, як у ласцефі, можна ўбачыць не толькі схільнасці і захапленні яе ўладальнікаў, але і знамянальныя падзеі эпохі.

На экспазіцыі, храналагічныя рамкі якой ахопліваюць перыяд з XV па XX стагоддзе, прадстаўлены некаторыя асобнікі з гэтага каштоўнага кнігазбору.

Распачалі выставу ўзоры экслібрысаў і суперэкслібрысаў, што належалі розным прадстаўнікам славацкай дынастыі.

Цэнтральнае месца ў экспазіцыі займалі старадрукі XV-XVIII стагоддзяў з калекцыі Радзівілаў. Сярод іх асабліва цікавае выклікала інкунабула Гіёма Дзюрана, тэолага і царкоўнага дзеяча XIII стагоддзя, “Тлумачэнне бо-

жых службаў” — даволі папулярны ў познім сярэднявекі твор на лацінскай мове.

У кнігазбор магнатаў трапілі кнігі з буйных выдавецкіх цэнтраў Еўропы ад знакамітых еўрапейскіх друкароў XVI-XVII стагоддзяў (Плантэны, Эльзевіры і іншых).

Шэраг выданняў аўтараў XVI-XVIII стагоддзяў — С. Кабежыцкага, С. Найгебаўэра, І. Гербурта, Г. Ленгніха і іншых — змяшчаюць шмат цікавых звестак па гісторыі і краязнаўстве Беларусі. Кнігі XVII стагоддзя адлюстроўваюць духоўны імкненні еўрапейскага грамадства ў эпоху Асветніцтва: цікавае да прыродазнаўства і дакладных навук, філасофіі і гісторыі, літаратуры і мастацтва. Сярод іх вылучаюцца прыжыццёвыя выданні работ знакамітых французскіх асветнікаў Гельвецыя і Мантэск’е. Навучальныя дапаможнікі, надрукаваныя ў Нясвіжы, Полацку і Вільні, сведчаць пра ўздзеянне ў сферы адукацыі, што з’яўляецца яшчэ адной з адзнак гэтай эпохі.

Асабліва цікавае, безумоўна, выклікаюць выданні з уладальніцкімі запісамі, рукапіснымі надпісамі, паметамі саміх Радзівілаў.

Завяршыў экспазіцыю раздзел “Radziwilliana”, у якім шырока быў прадстаўлены матэрыял аб жыцці і дзейнасці нашых славацкіх землякоў з гэтага знакамітага роду.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Радавод Міхаіл Міцкевіч — вучоны, доктар навук, аўтар эпіграм — сын Якуба Коласа

У лютым у Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа ў горадзе Мінску адбылася юбілейная вечарына-ўшанаванне, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння малодшага сына класіка беларускай літаратуры Якуба Коласа Міхаіла Канстанцінавіча Міцкевіча, знакамітага беларускага вучонага ў галіне тэхналогіі апрацоўкі матэрыялаў, доктара тэхнічных навук (1985). 57 гадоў (звыш паўстагоддзя!) ён працаваў на адным месцы ў Фізіка-тэхнічным інстытуце НАН Беларусі. У яго шмат навуковых работ па электрафізічных метадах апрацоўкі матэрыялаў. Міхаіл Канстанцінавіч — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР за 1980 год.

У 2005 годзе ён пакінуў навуковую працу ў Фізіка-тэхнічным інстытуце і са студзеня 2006 года працуе галоўным кансультантам Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа — у сваім родным доме, дзе ён некалі жыў. Нягледзячы на тэхнічную адукацыю і тэхнічнае навуковае званне, Міхась Канстанцінавіч піша вершы, эпіграмы, сяброўскія паэмы, добра ведае і актыўна прапагандуе беларускую літаратуру. Міхась Канстанцінавіч у адной асобе ўдала спалучае “фізіку і лірыку”.

Вечарыну кароткім уступным словам пачала дырэктар музея З. Камароўская. Яна пажадала шанюнаму юбіляру моцнага здароўя, шчасця, поспехаў у працы ў бацькавым музеі, уручыла Міхасю Канстанцінавічу падарункі.

А потым юбіляр сам увесць час вёў вечарыну з жартамі, прымаўкамі, вострымі слоўцамі, эпіграматычнымі вершамі. Кожнага выступоўца Міхась Канстанцінавіч прадстаўляў сваім уласным жартаўлівым сяброўскім вершам. У час імпрэзы ён узгадваў розныя смешныя эпізоды са свайго дзяцінства і юнацтва, расказваў пра славныя бацькоў — Якуба Коласа і Марыю Дзмітрыеўну, братоў Данілу і Юрку, чытаў вершы, эпіграмы, жарты пра сваю сям’ю (жонка яго — дачка вядомага беларускага пісьменніка Янкі Маўра — беларускі вучоны, шмат гадоў працавала выкладчыкам у Беларускім політэхнічным інстытуце — цяпер Беларуская політэхнічная акадэмія), дзяцей, унукаў і быў сам сабе рэжысёр — зрэжысіраваў сам сабе вечарыну.

У свой час Міхась Канстанцінавіч захапіўся спартыўнай стральбой. У 1956 годзе ён стаў майстрам спорту СССР па стэндавай стральбе. Гэтану захапленню Міхась Канстанцінавіч абавязаны брату Юрку — выдатнаму стралку, майстру спорту СССР. Апраўляючыся на фронт у пачатку Вялікай Айчыннай вайны, Юрка наказаў брату, каб той захаваў стрэльбу — ён вернецца. Брат захаваў стрэльбу, але Юрка з вайны не вярнуўся.

Якуб Колас прысвяціў малодшаму сыну верш “Не тужы” і паэму “Міхасёвы прыгоды”. Міхась Канстанцінавіч дапамагаў брату Данілу арганізоўваць Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей бацькі. Пасля смерці старэйшага брата Данілы Канстанцінавіча ў ліпені 1996 года, Міхась Канстанцінавіч працягвае справу брата — збірае спадчыну Якуба Коласа, прапагандуе літаратурную спадчыну бацькі, актыўна выступае ў

друку, на радыё, тэлебачанні, у школах, музеях, часты госць на Стаўбцоўшчыне і Пухаўшчыне — сваёй другой “малой радзіме”. Ён — аўтар цікавых успамінаў пра бацьку, навуковых артыкулаў па коласазнаўству, праблемаў літаратуры і культуры Беларусі.

Са словамі віншавання да юбіляра звярнуліся славны геолог, геатэктонік, грамадскі дзеяч, акадэмік НАН Беларусі, доктар геалага-мінералагічных навук, прафесар Радзім Гаўрылавіч Гарэцкі; даўні сябра юбіляра, загадчык аддзела культуры Стаўбцоўскага райвыканкама Анатоль Грэжаў; дырэктар Пухавіцкага краязнаўчага музея Аляксандр Прановіч, які запрасіў юбіляра на чарговую імпрэзу ў Пухавіцкі краязнаўчы музей з нагоды прысваення Міхасю Міцкевічу звання “Ганаровы грамадзянін горада Мар’іна Горка”; дырэктар БелАМО Вячаслаў Гурскі; прадстаўнікі адміністрацыі Першамайскага раёна горада Мінска Наталія Каралёва; старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурнага музея Петруся Броўкі Міхась Пратасевіч; беларускі пісьменнікі Мікола Аўрамчык, Генрых Далідовіч, Васіль Жураўлёў, Казімір Камейша, Іван Курбека, Мікола Мятліцкі, Уладзімір Скарынін, пляменнік Якуба Коласа Юрка Міцкевіч; дырэктар Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар Аляксандр Лукашанец; член-карэспандэнт НАН РБ, доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык аддзела выданняў і тэксталагіі Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Міхась Мушыньскі, дзе цяпер рыхтуецца да выдання Поўны збор твораў Якуба Коласа ў 18-ці тамах; дацэнт кафедры беларускай літаратуры БДУ Вольга Казлова; шматлікія сваёй юбіляра, сябры, госці з Японіі і Ірландыі.

У адрас юбіляра прагучала шмат віншаванняў, цёплых, сардэчных слоў, вершы-прывітанні імянінніку, усе жадалі Міхасю Канстанцінавічу моцнага здароўя, агпымізму, шчасця, творчых поспехаў.

Анатоль ВАЛАХАНОВІЧ, гісторык-журналіст.

Хайдар Джоя сніць Афганістан

Ужо
болей як 10 гадоў афганец Хайдар Джоя стала жыць у Беларусі, у Мар'інай Горцы. А ўпершыню прыехаў у нашу рэспубліку ў самым пачатку 1980-х...
Закончыў Мінскае вышэйшае ваенна-палітычнае вучылішча. Пасля вярнуўся ў Афганістан. Зразумела, вярнуўся на вайну, у стане якой знаходзілася яго шматпакутная радзіма. Прайшоў шлях ад маладошага афіцэра да палкоўніка, займаў высокую пасаду. Другую вышэйшую ваенную адукацыю атрымаў у Маскве, закончыў адну з прэстыжных ваенных акадэміяў. Трагічная смерць кіраўніка дзяржавы Наджыбулы, а затым яшчэ прыход да ўлады талібаў — і шлях на радзіму аказаўся закрытым.
Так і застаўся палкоўнік Хайдар Джоя ў Беларусі. Жыве ў Мар'інай Горцы. Дзеці вучацца ў мар'нагорскай гімназіі. Ходзіць улетку на грыбы ў пухавічкія лясы. Рыбачыць на Цітаўцы і Свіслачы. Звычайна ля вёскі Зацітава Слабада. Піша вершы. Зразумела, на роднай мове, мове сваёй маці — пушту. Паспеў атрымаць яшчэ адну адукацыю, юрыдычную, закончыўшы Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт.

— Га-

лоўным маім клопатам з'яўляецца грамадская работа. Землякі даручылі мне ўзначаліць Беларускае грамадскае аб'яднанне афганцаў, — расказвае жыхар Мар'інай Горкі Хайдар Джоя. — Усяго ў Беларусі жыве каля 700 афганцаў. Большасць — у Мінску. Хаця досыць шмат і ў Мінскім раёне. Ёсць афганцы і на Пухавіччыне. Фактычна вылучаюцца дзве асноўныя хвалі афганскай эміграцыі ў рэспубліку. Спярша шмат маіх землякоў засталася ў Беларусі пасля 1992 года, калі сышла на нішто ўлада Наджыбулы. Хтосьці застаўся ў Мінску з ліку студэнтаў. Хтосьці прыехаў з Кабула, баючыся праследванняў. Так у Мінску аказаліся кіраўнікі Нацыянальнага банка, Акадэміі навук Афганістана, член Палітбюро ЦК Народна-дэмакратычнай партыі Афганістана... Заўсёды маім землякам спрыяла тое, што Беларусь — краіна, здольная ствараць умовы добрасуседства для самых розных народаў. Докладней, прадстаўнікі розных нацыянальнасцей адчуваюць тут сябе адзіным народам Беларусі.
— І ўсё ж якія праблемы хвалю-

юць афганцаў Беларусі?
— Безумоўна, у бежанцаў у любой краіне існуе безліч праблем. Людзі засталіся без прытулку, не ведаюць, як правіла, чужой мовы, не маюць грамадзянства. Асобныя пытанні ўзнікаюць з-за нязвычайнага насельніцтва. Пералік можна доўжыць. Але, на шчасце, і сама заканадаўчая база (найперш, Закон Рэспублікі Беларусь «Аб бежанцах»), і грамадская атмасфера, якая існуе ўвогуле ў краіне, спрыяюць нармальнай арганізацыі жыцця маіх землякоў. Мяркуюць самі. Ужо нават тое, што ў дзвюх мінскіх школах ёсць класы з навучаннем нашых дзяцей на пушту, гаворыць пра многае.

Паказальны і другі прыклад. Афганец, выпускнік Віцебскага медінстытута, працуе ў адной са сталічных паліклінік, вядзе мэтанакіраваны прыём землякоў. Усе афганцы, якія жывуць у Мінску і ўвогуле ў Беларусі, адрас паліклінікі ведаюць. Пагадзіцеся, калі размова не аб аперацыйным умяшанні ў лёс хворага, то кантакт пацыента і доктара як людзей адной нацыянальнасці, аднаго менталітэту значыць досыць шмат. Акрамя таго, наш афганскі доктар Махамад Муррад па-за рамкамі асноўнага дзяжурства ў гарадской паліклініцы № 11 па меры неабходнасці выязджае да хворых. Гэтую акаліч-

насць з матэрыяльнага пункту нам дапамог вырашыць Чырвоны Крыж у Беларусі.

Як адна з сур'ёзнейшых праблем для бежанцаў камнем судакранання ў стасунках афганцаў з уладамі становіцца вырашэнне жыллёвага пытання. «Улады пайшлі нам насустрач вось у чым, — заўважае Хайдар Джоя, — у прапісцы. Калі грамадзянін Беларусі можа прапісацца на 12 свабодных квадратных метрах жылля, то бежанец — на шасці. Гэта, пагадзіцеся, істотная падтрымка. Зараз, між іншым, складваецца такая акалічнасць, што многія з маіх землякоў гатовы працаваць на зямлі, у сельскагаспадарчых вытворчых кааператывах, але не ўсюды ёсць магчымасць забяспечыць жыллём, скажам так, некваліфікаваных спецыялістаў. Мы як грамадская арганізацыя вядзем, у прыватнасці, перамовы з Мінскім аблвыканкамам па гэтым пытанні. Зараз ідзе пошук памяшкання пад інтэрнат. Афганскі сем'і маглі б размясціцца і недзе ў былым вайсковым гарадку, прыстасаваны казарму пад жыллё...»

Афганцы — унікальны народ. Унікальны сваёй шматбагатай і духоўнай культурай. Хаця і зараз у Афганістане жывуць плямёнамі ў многіх рэгіёнах краіны, народ так ці іначай цягнуцца да цывілізацыі. Праўда, ужо, мусіць, на працягу болей як паўтара стагоддзя перашкодаў да мірнага жыцця, да прагрэсу становіцца войны.

— Яшчэ ў 1838-1842 гадах, а пасля і напрыканцы XIX стагоддзя ды яшчэ і ў 1919 годзе мае суродзічы

змагаліся за сваю незалежнасць у англа-афганскіх войнах, — расказвае Хайдар Джоя. — Шкада, што нядоўга праіснавала Дэмакратычная Рэспубліка Афганістан, якая ўзнікла ў выніку Красавіцкай рэвалюцыі 1978 года. Мажліва, калі б падзеі разгарнуліся крыху іначай, то і ў нашай літаратуры, у нашай культуры былі б новыя здабыткі. А так вось мне мае паэтычныя радкі як працяг народных вершаў, якія складаюцца з двух строф і называюцца ландый, даводзіцца пісаць тут, у Беларусі...

Наколькі гэта падыходзіць да месца, сучаснаму Хайдара, расказваю пра некаторыя сувязныя ніці паміж Беларуссю і Афганістанам. Расказваю пра беларускіх паэтаў, празаікаў, якія ў розныя гады спрыяліся да лёсу яго краіны. А гэта Рыгор Сакалоўскі, Святаслаў Макаль, Алег Буркін. Усе яны маюць кнігі, дзе распавядаецца і пра афганцаў. У Афганістане з творчай камандзіроўкай пабываў у свой час паэт Анатоль Грачанікаў.

— Ды я трымаю скруху глыбока ўнутры сваёй душы, — працягвае размову Хайдар. — У Беларусі, на шчасце, цішыня, спакой, людская спгада дапамагаюць забыцца на многія хвалюванні. Хаця і далёка ад мяне, у Кабуле, мае браты і сёстры, мая матуля, чакаю заўжды вестачак ад іх, пытаюся ў лістах пра тое, як жывецца, ці часта ў іх хаціне вітае пах плова, ці гатуюць яны чарву, чарбу, марву, ці смажаць кебабы. Спрабую растлумачыць родным, што такое драбнікі. І шчыра заўсёды супакойваю: «У нашым беларускім доме — мір ды згода...»

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Тарыел Майсурадзе "Гэта ўсё каханне маё"...

у
Міжна-
родным
цэнтры
інтэграцый-
най інфарма-
цыі, гра-
мадскім
прэс-цэн-
тры До-
ма Прэсы
адбыла-
ся прэс-
канфе-
рэнцыя
з нагоды
прэзентацыі
альбома Тары-
ела Майсура-
дзе "Гэта ўсё
каханне маё".

На дыску прадстаўлена 13 кампазіцый, сярод якіх 10 арыгінальных песень, два рэміксы і каракеверсія песні "Гэта ўсё каханне маё", якая вядома меляманам ужо многа гадоў. Трэба зазначыць, што ў альбоме ёсць дзве кампазіцыі, якія выкананы на беларускай і грузінскай мовах. Музыка, прадстаўленая на дыску, напісана Тарыелам і сыграная з такімі вядомымі беларускімі музыкантамі, як Сяргей Анцішын, Дзмітрый Андросік, Улад Мазуркевіч і іншымі. Адна з песень выканана сумесна з суперпапулярнай Ганею.

Тарыел Майсурадзе, рамантычны герой беларускай эстрады, пакарыцель жаночых сэрцаў, нарадзіўся ў 1970 годзе ў грузінскім горадзе Гудаута. Як сказаў спявак, яго дзяцінства прайшло ў ста кроках ад Чорнага мора. У тыя гады ён вучыўся на класу фартэпіяна ў музычнай школе. А з трэцяга класа Тарыел з братамі выступаву ў летніх тэатрах і на пляцоўках узбярэжжа, дзе адначываў увесь Савецкі Саюз. Потым была служба ў арміі, у Беларусі. Тут пасля заканчэння службы і застаўся наш герой.

З 1991 года пачынаецца яго музычная кар'ера на тэрыторыі Беларусі: становіцца дыпламантам фестывалю "Славянскі базар" як беларускі артыст з беларускай песняй (1993), працуе салістам у аркестры Міхаіла Фінберга (1994), уладальнік Гран-пры з беларускай песняй на міжнародным фестывалі маладых выканаўцаў у Рэспубліцы Польшча (1995), лаўрэат фестывалю беларускай паэзіі і песні "Маладзечна-96" (1996), саліст у "Беларускай майстэрніце песні" (1997-1998), супрацоўнічае з Дзяржаўным аркестрам пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга (1998-1999), выкладае ў Інстытуце сучасных ведаў на эстрадным аддзяленні курс "Сучасныя прыкладныя праграмы ў шоу-бізнесе" (1996-1999), працуе музычным рэдактарам радыё "БІ-ЭЙ" (1999-2000), вядучы тэлеперадачы "Я хачу, каб песня гучала", намеснік дырэктара па радыёвяшчання "Стыль" (2000-2001), супрацоўнічае з аркестрам МУС (2001-2003), з 2003 года піша музыку, здымаецца ў кіно, вядзе праграмы на тэлебачанні, гаспадаруе. Любіць спяваць у малых раённых цэнтрах, вёсках. Там людзі адрозніваюцца сваёй неспрэчнасцю, цэплымі.

Тарыел Майсурадзе падзяліўся сваімі творчымі планами. Да 15-годдзя творчага шляху ён хоча зрабіць вялікую канцэртную праграму, сабраць усіх сяброў. Лічыць, што ў мастацтва няма нацыянальнасці, таксама як і ўзросту, ёсць дружба і творчасць. Ён нарадзіўся ў Грузіі, а жыве ў Беларусі ўжо 18 гадоў і з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь. Спявак хоча, каб тур па Беларусі ахапіў вялікую колькасць населеных пунктаў. Тарыел мае адно жаданне — каб людзей натхнялі яго творчасць, яго песні, яго музыка.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Барыс ЗАЛЬЦ, першы намеснік старшыні Рэспубліканскага яўрэйскага спартыўнага таварыства "Макабі":

"Спорт, як і культура, збліжае людзей усіх нацыянальнасцей"

— Барыс Абрамавіч, раскажыце, калі ласка, што гэта за турнір па міні-футболу, пра які давялося шмат дзе чуць?

— Ідэя турніру з'явілася не на голым месцы. Рэспубліканскае яўрэйскае спартыўнае таварыства "Макабі" ўзнікла яшчэ ў 1993 годзе. Мы працавалі пры пасольстве Ізраіля. Спачатку стварылі 10-12 спартыўных секцый, дзе займаліся прадстаўнікі многіх арганізацый і нацыянальных аб'яднанняў. Дзесьці каля 500 хлопчыкаў і дзяўчынак навучылі плаваць. А вось апошнія пяць гадоў не хапае сродкаў і давялося распустыць трэнераў і дзцей. Думаю, што крок да ізаляцыі Ізраіля не прывёў да паліпшэння адносін паміж краінамі. Трэба знаходзіць іншыя кантакты, таму што, калі мы будзем толькі шукаць тэарыстаў і шпіёнаў, то гэтым не палепшым становішча. А вось культура, спорт аб'ядноўваюць усе народы і нацыянальнасці як у межах адной дзяржавы, так і ва ўсім свеце.

Спачатку мы хацелі правесці спартакіяду сярод сем'яў дыпламатаў розных пасольстваў, але не ва ўсіх ёсць сем'і. Тады ўзнікла думка правесці турнір па міні-футболу, таму што ён самы да-

ступны від спорту. Было распрацавана і напісана Палажэнне аб турніры па міні-футболу для спартсменаў-аматараў з нацыянальных грамадскіх аб'яднанняў, дыпламатычных прадстаўніцтваў замежных дзяржаў і міжнародных арганізацый у Рэспубліцы Беларусь, якое зацверджана старшынёй Беларускай асацыяцыі міні-футбола і ўзгоднена з першым намеснікам міністра спорту і турызму Беларусі. Я абзаваніў каля пяці дзесяці арганізацый. Адавалася 15-20, але паступова колькасць знізілася да дзесяці. Вось гэтыя

манд. Яны згулялі паміж сабой, а 12 сакавіка адбыўся фінал. Першае месца заняло таварыства "Айастан", другое — Саюз палякаў, трэцяе — "Макабі".

— Хто аказаў дапамогу ў арганізацыі і правядзенні турніру?

— Турнір праходзіў пры падтрымцы Міністэрства спорту і турызму, Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і Беларускай асацыяцыі міні-футбола. Адчувалася вялікая зацікаўленасць арганізатараў і ўдзельнікаў у яго правядзенні. Шмат цікавых момантаў адбывалася на турніры. Прыходзілі глядачы, групы падтрымкі.

— Якія вашы планы на будучае і пажаданні для суайчыннікаў за межамі Беларусі?

— Хацелася б арганізаваць Рэспубліканскі спартыўна-аздараўленчы цэнтр, дзе можна будзе праводзіць не толькі спартыўныя турніры, але і культурныя мерапрыемствы. Чым болей мы будзем мець магчымасцей для зносін, валодаць рознабаковай інфармацыяй, тым больш будзем разумець адзін аднаго.

Гутарыла
Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

САЛОМАПЛЯЦЕННЯ

Майстэрня

Захавай традыцыю

“Крупіцкія музыкі”

прэзентуюць Беларусь

У “Крупіцкіх музык”, як, мабыць, і ў спартсменаў, свая палітычная задача: яны прэзентуюць Беларусь, наш народ, нашу культуру, і робяць гэта дастойна. Ансамбль аб’ездзіў палову Еўропы. Былі і ў Японіі, шмат разоў — у Германіі. А яшчэ добрымі справамі славяцца музыканты. У будаўніцтва бальніцы ў Крупіцах яны ўклалі 30 тысяч марак. У свой час прэмію Ленінскага камсамолу раздзялілі на дзве часткі: купілі пяць халадзільнікаў дзіцячаму анкалагічнаму цэнтру ў Бараўлянах, а другую палову аддалі на будаўніцтва помніка Кірылу Тураўскаму ў Тураве. У 1980-я гады вазілі з-за мяжы тысячы аднаразовых

шпрыцаў, дзіцячае харчаванне, усім інвалідам у Крупіцах купілі інвалідныя калёскі. Сучасную машыну “хут-

кай дапамогі” купілі на ганарар. Магчыма, гэта і не вельмі шмат, але гэта той уклад, які вядомы ансамблю змог зрабіць, каб людзям жылося лягчэй. Да таго ж гэта не чые-небудзь ахвяраванні, а заробленыя грошы.

НА ЗДЫМКУ: на сцэне “Крупіцкія музыкі”.

Фота БелТА.

Народны календар

“Красавік у полі чорны, а ў бары белы”

1 красавіка — Дар’я Вясення, свята вясны ў некаторых раёнах, якую згадоў абрадавымі песнямі-вясянкамі. Раней жанчыны выносілі на апошні ранішні сняжок і веснавое сонца для адбелвання саткання зімой палотны.

6 красавіка — Камедзіца, язычніцае свята пакланення мядзведзю, зафіксаванае ў Бягомльскім прыходзе Барысаўскага павета.

7 красавіка — Блажавешчанне, свята прылёту бусла. На Палессі ў Драгічынскім раёне пяклі спецыяльнае печыва — пшанічныя пірагі ў выглядзе бусла, якія называюцца “бусловыя лапы”. Пасля Блажавешчання пачыналі засеўкі: селянін браў з сабой у поле гранічную свечку, асвечаную залінку варбы, яйкі, абходзіў тры разы каня з сахой, закаваў на ніве яйкі, хрсты, костачкі ад рытуальнай ежы, уторкаваў у зямлю вярбу, ставіў свечку і араў.

14 красавіка — Пахвальны тыдзень — тыдзень перад Вербніцай. А Вербніца ў католікаў 9 красавіка, у праваслаўных — 16-га.

16 красавіка — Вялікідзень у католікаў, у праваслаўных — 23 красавіка. Спраўляюць валачобны абрад, абавязковыя гульні з яйкамі на вуліцы, паўсюдна пачынаюць вадзіць кароды, стываць на свежым паветры. Маладзёжныя пагуляні адбываюцца з гэтай пары на вуліцы.

На поўначы Беларусі **21 красавіка** — Радзівонаў дзень, пачатак палывых работ.

23 красавіка — свята Юр’я ў католікаў.

Увесь тыдзень пасля **23 красавіка** ў праваслаўных называецца Вялікодным, у панядзелак, аўторак, сераду якога не працавалі, гулялі, спажывалі вялікодныя стравы. Пасля Вялікодны пачынаюцца вялікія працоўныя дні ў полі.

З гісторыі саломапляцення

Новы ўзлёт у гісторыі беларускага саломапляцення пачаўся ў 1960-я гады. З гэтага часу саломапляценне стала інтэнсіўна ўзбагачацца новымі прыёмамі пляценняў. Асабліва ярка і разнастайна развіўся мастацкі бок саламяных вырабаў. Сучаснае саломапляценне, як і многія іншыя віды рамёстваў, стала развівацца на аснове аўтарскага мастацтва. І гэта адна з яго адрозных рыс ад саломапляцення мінулага — безыменнага, якое не пакінула для гісторыі ніводнага імя майстра.

Пачынальнікам сучаснага саломапляцення стала Вера Гаўрылюк (1904-1986). Яна ўзнавіла старажытныя прыёмы вырабы саламяных фігурак, якія яшчэ захаваліся ў памяці вясковых жыхароў.

Такія, здавалася б, неспалучальныя якасці саломкі, як непадат-

Працяг. Пачатак у №10-11

ліваць і супраціўляльнасць саламяных сцяблоў любому насілле і неверагодная пластыка плячэнак і саламяных стужак адкрылі перад майстрамі вялікія творчыя прасторы. Імі распрацоўваліся прыёмы і дэкор, невядомыя ў саломапляценні мінулага. Імёны Таісіі Агафоненкі, Лідзіі Главачкай, Ларысы Лось, Яўгена і Галіны Саламянкаў, Тамары Паўлоўскай, Ніны Кузняцовай, Веры Салдатавай, Ганны Івановай, Любові Селівончык і многіх іншых майстроў складаюць скарбніцу сучаснага беларускага мастацтва саломапляцення.

Зараз у саломапляценні сфарміраваліся пэўныя накірункі: скульптура, побытавыя вырабы, саламяныя “павукі”, саламяныя кветкі і кампазіцыі, галаўныя ўборы, ёлачныя цацкі, біжутэрыя.

У адрозненні ад рамяства мінулых стагоддзяў, якое ўзнікла і

развівалася ў вясковым асяроддзі, цэнтрамі сучаснага саломапляцення ў нашы дні сталі гарады, а людзі, якія займаюцца гэтым мастацтвам, як правіла, вельмі далёкі ад вясковага гаспадаркі. Саломка для іх стала матэрыялам, пры дапамозе якога яны выказваюць свае пачуцці і думкі, пазнаюць свет і выказваюць свае адносіны да яго. Саломапляценне, якое страціла сваё першапачатковае побытавае і рытуальнае прызначэнне, захоўваецца і развіваецца нашымі сучаснікамі, як адно з найвялікшых культурных і духоўных спадчын, што дасталася нам ад нашых продкаў, дэманструючы цудоўную гаму сваіх дэкаратыўных якасцей.

Беларусь — адна з нямногіх краін свету, дзе саломапляценне атрымала інтэнсіўнае сучаснае развіццё. У большасці развітых краін Заходняй Еўропы, Амеры-

кі, Азіі пляценне саломкі перайшло ў разрад хобі. Прыхільнікі і энтузіясты гэтага мастацтва ва ўсім свеце займаюцца захаваннем яго традыцый. Члены нацыянальных гільды саломапляцення збіраюцца на міжнародныя сустрэчы і фестывалі, праводзяць майстар-класы, на якіх вывучаюць асаблівасці нацыянальных школ саломапляцення. У 2001 годзе майстры з Англіі, Амерыкі, Аўстраліі і Венгрыі наведвалі Беларусь. Узровень работ беларускіх майстроў і мастакоў, якія працуюць з саломкай, быў расцэнены і як эталон сучаснага мастацтва саломапляцення, якое захавала і развіла яркую нацыянальную індывідуальнасць. Для знаёмства з беларускімі майстрамі і нацыянальнай школай саломапляцення на фестывалі саломкі ў 2003 і 2005 гадах прыязджалі майстры з розных краін свету.

Сучаснае саломапляценне захоўвае ў сабе вопыт, накоплены папярэднімі пакаленнямі, але саломаяшчэ не раскрыла ўсіх сваіх таямніц чалавеку. Гэта трэба зрабіць майстрам нашага часу і будучага.

Беларускае мастацтва саломапляцення, дзякуючы працам мастакоў, майстроў, мастацтваведаў, годна ўваходзіць у скарбніцу дасягненняў сусветнай мастацкай культуры. Развіццё яго не спыніцца сённяшнім днём, яго заваёўвае ўсё новых прыхільнікаў, прыцягваючы да таленавітых настаўнікаў таленавітых вучняў.

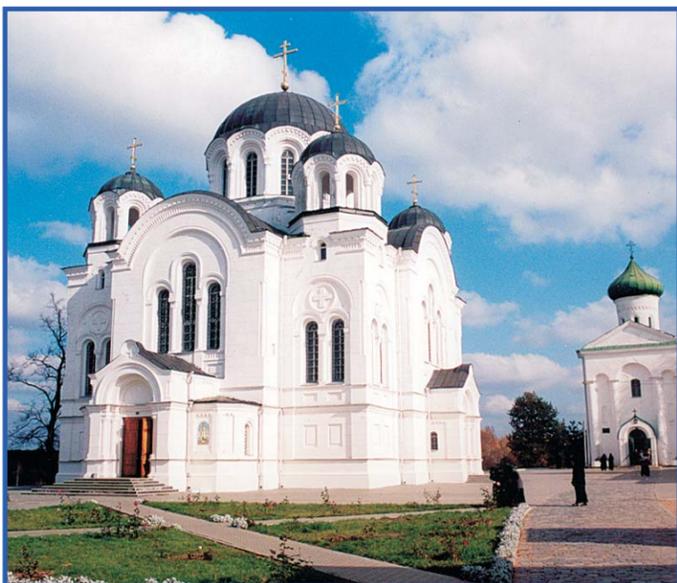
Таццяна РЭПІНА.

НА ЗДЫМКАХ: саламянае начынне (пачатак XX стагоддзя, спіральнае пляценне, Заслаўскі гісторыка-архітэктурны заказнік); саламяны рамбінны “павук” (1980-я гады, Крывое Сяло Мінскай вобласці, Заслаўскі гісторыка-архітэктурны заказнік); работа Веры Гаўрылюк — “Каляднікі” (1972 год).

Дзіцячая чытанка

Урокі Дзеда Усёведа

Прывітанне, мае дарагія хлопчыкі і дзяўчынкі! Сёння прапаную вам урок: **ПАДАРОЖЖА ПА ВІЦЕБСКАЙ ВОБЛАСЦІ БЕЛАРУСІ.**

Паглядзіце па карце, з якіх раёнаў складаецца Віцебская вобласць. Можна вашы родныя з гэтых мясцін?

ПЕРШЫ ПРЫПЫНАК — СЛОУНІКАВЫ

- Каштоўнасць — цэннасць.
- Выток — істок.
- У гонар (каго-, чаго-небудзь) — в честь (кого-, чего-нибудь).
- Славутасць, выдатныя мясціны — достопримечательность.
- Набытак, здабытак — достояние.
- Месцазнаходжанне — местонахождение.
- Апрацоўка — обработка.
- Накірунак — направление.
- Прылады — приспособления.
- Зручны — удобный.
- Агледзец (аглядаць), акінуць вочкам (вачыма) — осмотреть (осматривать).
- Прыслухоўвацца — прислушиваться.
- Зафіксаваць — зафиксировать.
- Спрыяць — способствовать.
- Спецыялізавацца — специализироваться.
- Усюды, скрозь, паўсюдна — повсеместно.

ДРУГІ ПРЫПЫНАК — ДЛЯ ДАПЫТЛІВЫХ

Віцебская вобласць знаходзіцца на поўначы Беларусі. Плошча — 40,1 тысячы квадратных кіламетраў. Цэнтр — горад Віцебск, які стаіць на Заходняй Дзвіне, у сутках рэк Віцьба і Лучоса. Паводле падання, зафіксаванага ў Віцебскім летапісе XVIII стагоддзя, Віцебск (летапісны Видбеск, Витьбеск, Видебск, Витепеск) быў заснаваны княгіняй Вольгай у 974 годзе. Назва паходзіць ад ракі Віцьба. Зручнае месцазнаходжанне на гандлёвым шляху “з варагаў у грэкі” спрыяла хуткаму развіццю горада. У гэтым рэгіёне знаходзіцца і такія старажытныя гарады, як Полацк — упершыню ўпамінаецца ў 862 годзе, Браслаў — у 1065-ым, Орша (1067), Лукомль (1078), Друя (1386), Лепель (1439)...

На Віцебшчыне развіта энергетычная, нафтахімічная і нафтаперапрацоўчая, станкабудуўнічая, прыладабудуўнічая, металаапрацоўчая, тэкстыльная, швейная, абутковая, харчовая прамысловасць. У вобласці самая магутная

ў Беларусі электрастанцыя — Лукомская ДРЭС (горад Новалукомль) і першая дзяржаўная раённая электрастанцыя — Беларуска ДРЭС (г.п. Арэхаўск). Агульнарэспубліканскае значэнне мае ВА “Даламіт” (г.п. Руба). Дзейнічае 21 ільнозавод, тэкстыльная фабрыка ў Талачыне, швейныя фабрыкі ў Бешанковічах і Верхнядзвінску. Віцебскае РУВП “Віцязь” па вырабу тэлевізараў — адно з буйных прадпрыемстваў у рэспубліцы. Вядома прадукцыя мэблевай фабрыкі ў Багушэўску, фабрык школьна-пісьмовых прылад у Паставах.

Сельская гаспадарка. Большасць раёнаў спецыялізуецца на малочна-мясной жывёлагадоўлі, свінагадоўлі, ільнаводстве, а вакол Віцебска, Оршы, Полацка — на птушкагадоўлі, вырошчванні агародніны і садавіны. Пад сельскагаспадарчымі ўгоддзямі занята 43,9 працэнта тэрыторыі.

Віцебская вобласць — гэта край блакітных азёр. Тут знаходзіцца большая частка так званана Беларускага Пазер’я (фізіка-геаграфічнай акрузі Беларуска-Валдайскай правінцыі). Займае Віцебскую, паўночны ўсход Гродзенскай, паўнач Мінскай абласцей) — 2,8 тысячы азёр, многія з якіх утвараюць значныя групы — Браслаўская група азёр, Ушацкая. Найбуйнейшыя з азёр — Асвейскае, Лукомскае, Дрывяты, Нешчарда, Снуды, Езрышча, Богінскае, Лісна, Струста, Лосвіда. Тут знаходзіцца і самае глыбокае ў рэспубліцы возера — Доўгае (Глыбоцкі раён, глыбіня 50 метраў).

У вобласці большая частка Бярэзінскага біясфернага запаведніка — адзінага месца ў паўночнай і цэнтральнай частках Беларусі, дзе прыродныя раслінныя комплексы захаваліся амаль у некранутым стане, калі 30 відаў раслін і 10 відаў жывёл занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Заповеднік уключаны ў сістэму занальных біясферных запаведні-

каў міжнароднага значэння. У ім дзейнічае станцыя па назіранні і кантролі за станам навакольнага асяроддзя, база для стажыроўкі спецыялістаў у галіне аховы прыроды і экалогіі.

Віцебшчыну называюць яшчэ і “партызанскай рэспублікай”, тут шмат гістарычных мясцін, звязаных з партызанамі часоў Другой сусветнай вайны, у некаторых месцах захаваліся нават зямлянкі, якія можна паглядзець. Імёны Льва Даватара, Аляксандра Гараўца, Пятра Машэрава, Міная Шмырова, Зінаіды Тусналобай-Марчанкі — Герояў Савецкага Саюза, назаўсёды застаюцца ў памяці народа. У іх гонар названы вуліцы, пастаўлены помнікі, створаны мемарыяльныя музеі.

Шмат на Віцебшчыне і культурных славутасцей. Гасцінна запрашае яна наведальцаў: Полацкі гісторыка-культурны запаведнік (Верхні замак з Полацкім Сафійскім саборам, Ніжні замак з валам Івана IV Грознага, Спаса-Ефрасіннеўскага манастыр з Полацкай Спаса-Ефрасіннеўскай царквой, музей беларускага кнігадрукавання, Полацкая карцінная галерэя...); Купалаўскі мемарыяльны запаведнік “Ляўкі”; Музей баявой садружнасці, філіял Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў Расонах; Пастаўскі архітэктурны ансамбль; Музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны...

ТРЭЦІ ПРЫПЫНАК — ВІКТАРЫНА
Назвайце самае глыбокае ў Беларусі возера.

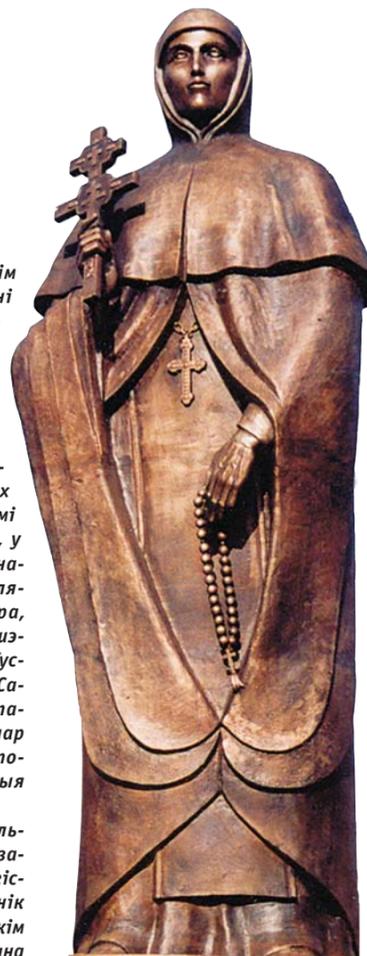
Глыбоцкі раён, глыбіня 50 метраў.

У якім горадзе вобласці знаходзіцца Беларускае тэатр імя Якуба Коласа?

Віцебск.

Які міжнародны фестываль штогод праходзіць у Віцебску?

Фестываль “Жывыя крыніцы”.

“Ляўкі” (Лепель, Віцебская вобласць). Якія знакамітыя асобы паходзяць з Віцебшчыны і што вы пра іх ведаеце?

Ляўкі — гісторыка-культурны запаведнік у Віцебскай вобласці. Тут знаходзіцца старажытны замак і сабор Святой Сафіі. У Ляўкі жыве і працуе знакаміты беларускі мастак Сяргей Ковалёў. Ён стварыў шматлікіх вядомых твораў, у тым ліку скульптуру “Жывыя крыніцы”.

На гэтым я заканчваю свой урок. Да новых сустрэч! Пішыце. Ваш Дзед Усёвед.

Падрыхтавала Святлана КАРПУЧОК. НА ЗДЫМКАХ: Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр; помнік Ефрасінні Полацкай у Полацку. Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

Галерэя майстроў

“Жывыя крыніцы”

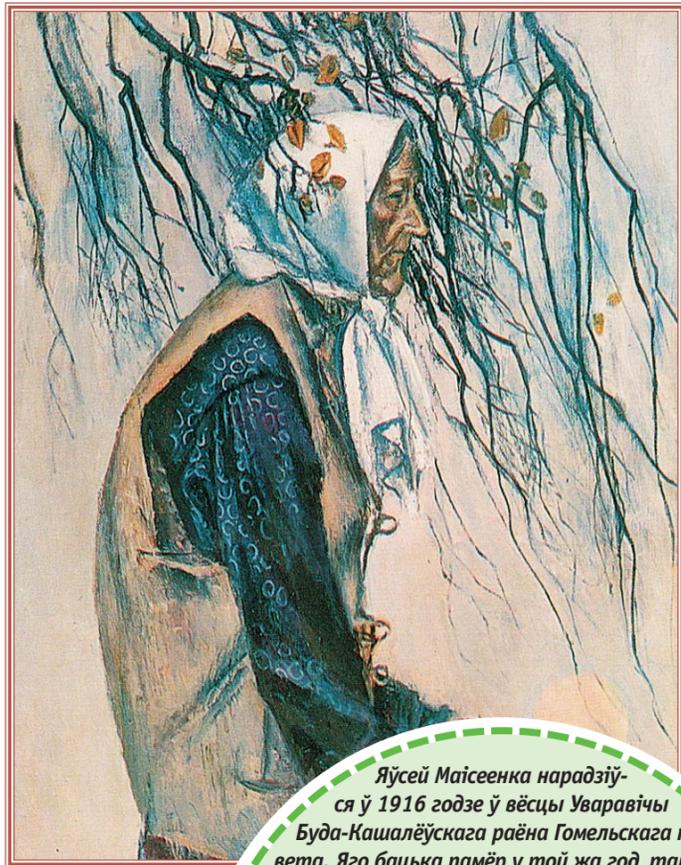
6 сакавіка ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі адбылася доўгачаканая падзея — адчынілася Другая нацыянальная выстава народнага мастацтва “Жывыя крыніцы” Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. Пасля першай выставы прайшло восем гадоў, многае змянілася: з’явіліся новыя майстры і мастакі, вернуты амаль забытыя рамёствы, адбыліся пэўныя змены ў традыцыйных накірунках творчасці. Кожны рэгіён Беларусі прадставіў лепшае са сваіх культурных здабыткаў. Гэтыя дася-

жэнні і адлюстроўвае выстава, якая будзе дэманстравана да трэцяга красавіка.

Наталля СУХАЯ. НА ЗДЫМКАХ: работа Сяргея Ковалёва з Гомельшчыны “Мая вёска Якімава, у якой некалі была царква”; вырабы бондараў і лозапляцельшчыкаў; “Куцця” — мастацкая апрацоўка скуры Наталлі Рамушкевіч з Оршы; маляваны дыван “Кветкі” Людмілы Маяк з горада Шаркаўшчына; капелюшы Эдуарда Васілюка са Старых Дарог і ганчарны посуд Івана Бурачэўскага з Івянца; “Сымон-музыка” — разьба па дрэве Ірыны Пермяковай з Вілейкі. Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Мастак і час

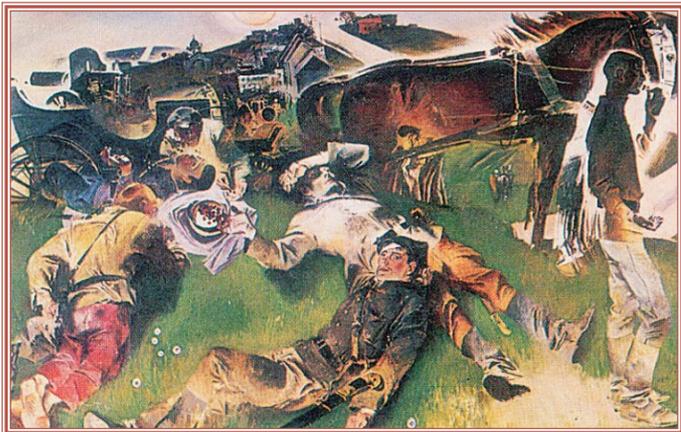

Пра мастака напісана шмат манаграфій, выдадзена альбомаў. Друкаваліся яго артыкулы. Але, што датычыць біяграфіі Я.Маісеенкі часоў вайны, часцей за ўсё пішуць „...быў у апалчэнні, трапіў у палон, лагер Альтэнграбен каля Магдэбурга”. Што давялося перажыць мастаку — можна толькі здагадацца.

У 50-х гадах з’явілася серыя твораў “Гэтага забыць нельга”.

“Я памятаю, і як мяне маці праводзіла на вайну, і як, будучы салдатам, праходзіў вёскі і адыходзіў з іх. Мне не забыць вочы жанчын... Як памяць аб іх асядаюць у душы салдат і гора, і смутак, і надзея”, — узгадваў мастак.

Вялікая Айчынная вайна вызначыла тэматыку шматлікіх твораў: “Апалчэнцы”, “9 Мая”, “Чэрвень сорак першага”, “Маці, сёстры”, “Вяртанне”. Але, бадай, самы лепшы твор Маісеенкі пра вайну “Перамога”. На ёй толькі дзве фігуры. Апошняй куляй

Яўсей Маісеенка нарадзіўся ў 1916 годзе ў вёсцы Уваравічы Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскага павета. Яго бацька памёр у той жа год, так і не ўбачыўшы сына. Гадавалі хлопчыка маці Матрона Сяргееўна і дзед Пракоп Навумавіч. У чатырнаццаці гадоў Я.Маісеенка едзе ў Маскву з цвёрдым намерам вучыцца жывапісу. Першыя прафесійныя навыкі ён атрымаў у Маскоўскім мастацка-прамысловым тэхнікуме імя М.Калініна. Праз чатыры гады юнак паступае ва Усерасійскую акадэмію мастацтваў у Ленінградзе на аддзяленне жывапісу. Летам 1941 года Я.Маісеенка праходзіў перадыпломную практыку ва Уваравічах. 22 чэрвеня павінна было стаць святам для ўсёй сям’і Маісеенкаў. У гэты дзень у яго дваюроднага брата было вяселле. А ўжо праз некалькі дзён маці і сястра праводзілі Яўсея на фронт.

вайны салдат падае, забіты, на рукі свайго баявога сябра.

Мастацтвазнаўцы шмат увагі ўдзялялі творчасці Маісеенкі. Яны ацэньвалі працы мастака як значную з’яву ў гісторыі савецкага мастацтва.

Я ж магу апісаць толькі свае ўражання. Калі сам працуеш, больш надаеш увагі не таму, што зрабіў мастак, а як. Мяне заўсёды цікавіла, чаму Маісеенка спыніўся і вырашыў, што твор скончаны. Але з цягам часу зразумеў, чаго хацеў мастак.

Вось што сказаў сам Яўсей Яўсеевіч: “Калі напісанае на палатне становіцца мастацтвам? Тут адно несумненна: мастака павінна трывожыць усё, што ён піша. Ён павінен шукаць шляхі да гледача, каб яго грамадзянская неабыхавасць знайшла водгук у душах людзей. Гэта працэс складаны і загадкавы”.

Маісеенка імкнуўся злучыць вобразную і рэальную сферы свайго творчасці. Заўсёды назіраў, фіксаваў на палатне і паперы свае ўражання.

А яшчэ ён заўсёды маляваў. Сучасныя мастакі-жывапісцы амаль не малююць. Дастаткова таго, каб зрабіць алоўкам кампазіцыю будучага твора. А Яўсей Яўсеевіч без алоўка не ўяўляў жыцця. Гэта было, як паветра, якім ён дыхаў. “Я ведаю: нават у тым, як стаяць людзі, бачны і характар іх, і адносіны да жыцця. І мастак павінен заўважаць гэта”, — гаварыў ён.

У выяўленчае мастацтва Я.Маісеенка ўвайшоў знакавымі творами аб грамадзянскай вайне. Эпахальныя падзеі XX стагоддзя ў яго ўзвышана-рамантычныя. “Першая конная”, “Чырвоныя прыйшлі”, “Нас вадзіла маладосць” — гэта не дакументальнасць моманту, мастак быццам ажыўляе дух легендарных падзей і іх герояў.

Убачыўшы ўпершыню карціну “Вестуны” (яшчэ ў старым будынку Трацякоўскай галерэі), звярнуў увагу, як яна значна адрозніваецца ад твораў іншых мастакоў. Менавіта дынамікай і напружаннем каляровых і лінейных рытмаў карціна прыцягвала да сябе.

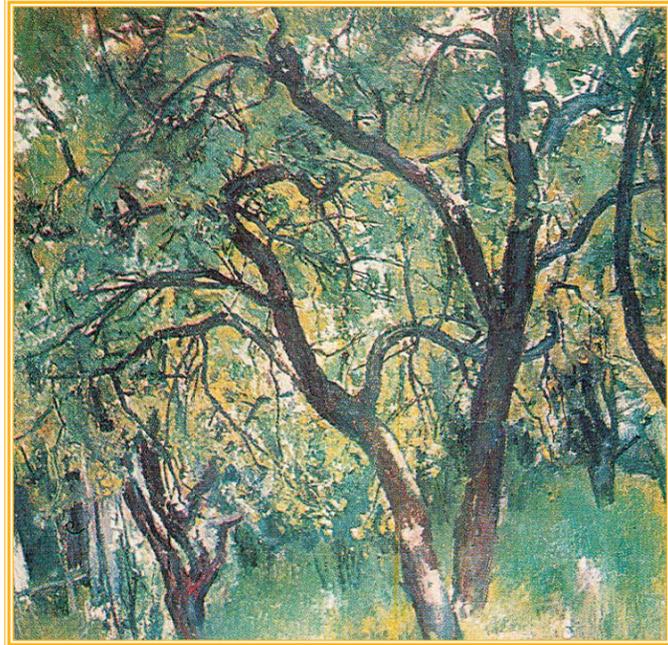
“Прызыў”, “Таварышы”, “Чарэшня” — сінтэз уражанняў пераходзіць на палотны. Мы адчуваем рэальнасць моманту і глыбокае перажыванне мастака.

Ужо будучы народным мастаком СССР, Героем Сацыялістычнай Працы, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР, Я.Маісеенка заўсёды прыязджаў у вёску да маці. А яна, простая сялянка, так і не пераехала да сына ў Ленінград. Але вобраз маці застаўся на малюнках і творах мастака: “Маці”, “Сын”, “Восеньскае сонца”. Вобраз жанчыны-маці, маці мастака з’яўляецца цэнтральным у карціне “Маці, сёстры”, якая была прызнана лепшым жывапісным творам 1967 года.

Партрэты сялянскіх, якія былі напісаны ў Беларусі, з’яўляюцца на шматлікіх працах: “Вера”, “Люба”, “Настасся Дзмітрыеўна”, “Наташа”.

Пейзажы “Беларусь”, “Старая яблыня”, “Беларускі пейзаж” — гэта не толькі падрыхтоўчы матэрыял да карцін, а закончаны самастойныя па сваёй эстэтычнай каштоўнасці творы.

Я.Маісеенка дзіўна разна-

стайны мастак. “Зямля”, “Сяргей Ясенін з дзедам”, “Пушкін”, “Спартак”... Зліццё розных жанраў надае яго творах складаны змест. Станковы жывапіс, партрэт, пейзаж, нацюрморт — усё мае сімвалічную значнасць.

Калі пісаць пра Маісеенку кі не сказаць пра пераймальнікаў, значыць, нічога не сказаць. Ён з 1958 года выкладаў у Інстытуце жывапісу, скульптуры і архітэктуры імя І.Рэпіна.

З 1963 года — прафесар, кіраваў персанальнай майстэрняй гэтага інстытута. Сіла ўздзеяння

яго твораў на студэнтаў і іншых мастакоў была такая, што на многіх выставах быў шэраг работ “пад Маісеенку”.

На абароне дыплома, 21 чэрвеня 1947 года, кіраўнік, цудоўны мастак А.Асьмёркін сказаў пра дыплом Я.Маісеенкі — карціну “Генерал Даватар”: “Усякага гледача карціна зараджае свайго эмацыянальнасцю, сапраўдным мастацтвам майстра, такога маладога, але вельмі індывідуальнага.

Гэтаму мастаку прадбачыцца вялікая будучыня... Мы прысутнічаем пры нараджэнні вялікага мастака, свайго індывідуальнасцю ён унясе новую ноту ў савецкае мастацтва. Поспех не закружыць яму галаву, таму што ён вельмі патрабавальны да сябе мастак”.

З таго часу роўна сорак гадоў было адпушчана Я.Маісеенку на жыццё і творчасць. Ён іх і пражыў натхнёна і плённа.

Вячаслаў ІГНАЦЕНКА.
Прадстаўлены наступныя работы Я. Маісеенкі: “Асенняе сонца”, “Чарэшня”, “Стары сад”, “Партрэт з веерам”, “Нацюрморт”.

Украіна

Несцярэнка
Жанна

Несцярэнка (Рабава) Жанна Кірылаўна (б.4.1940, горад Любань Бабруйскай, цяпер Мінскай вобласці), інжынер, педагог, кандыдат эканамічных навук.

Жанна Несцярэнка нарадзілася ў рабочай сям'і. Бацька, Кірыл Лук'янавіч Рабаў, працаваў у каларовай металургіі. Ваяваў у маёвальных ўзнагароды. Маці, Рабава (Сцяшэнка) Яўгенія Нікіфараўна, працавала кухарам. У сям'і было чацвёрта дзяцей. Жылося цяжка. Таму з ранняга дзяцінства Жанне даводзілася шмат працаваць, дапамагаць бацькам па вядзенні гаспадаркі, пасвіць жывёлу. Ва ўспамінах аб дзяцінстве не засталася ў памяці ніводнай цацкі. Толькі чыстая хата без усялякай мэблі (акрамя ложка і стала) і вельмі смачная і простая ежа. З самага дзяцінства Жанна вельмі хацела вучыцца. Бацькі не змаглі ёй дапамагчы. Але яна была здольнай, вельмі мэтанакіраванай вучаніцай і ў 1957 годзе закончыла сярэднюю школу з медалём, у 1964 годзе — ліцейны факультэт Запарожскага машынабудаўнічага інстытута. Працавала на арматурным заводзе “Армаліт” у горадзе Запарожжы. У 1965 годзе выйшла замуж за свайго аднакурсніка. Яшчэ ў студэнцкія гады Жанна вельмі ўпадала выкладчыцкую працу. Таму пасля заканчэння інстытута, працуючы на заводзе, яна ў вятэрні і вольны час выву-

чала філасофію і замежную мову, каб здаць кандыдацкі мінімум.

Праз пяць гадоў Жанна Кірылаўна прайшла па конкурсе на пасаду асістэнта кафедры эканомікі і арганізацыі Запарожскага машынабудаўнічага інстытута імя Чубара.

Затым паступіла ў мэтавую дзённую аспірантуру Маскоўскага інжынерна-эканамічнага інстытута. У 1973 годзе абараніла дысертацыю і атрымала вучоную ступень кандыдата эканамічных навук.

У красавіку 1975 года разам з мужам, які быў камандзіраваны ПКБ “Запарожгідрастал” для праектавання гідратэхнічных збудаванняў пры меліярацыі зямель, выехалі на Кубу. Там Жанна Кірылаўна працавала ў Гаванскім універсітэце на падрыхтоўчым аддзяленні, выкладала матэматыку на рускай мове для кубінскай моладзі, якая потым вучылася ў савецкіх навучальных установах.

За актыўную працу была ўзнагароджана граматай савецкага пасольства ў Кубе. Там жа атрымала дыплом перакладчыцы. Пасля заканчэння тэрміну камандзіроўкі вярнулася на сваю кафедру ў Запарожскі машынабудаўнічы інстытут.

У 1983 годзе па рэкамендацыі інстытута Ж. Несцярэнка была выбрана другім сакратаром Жоўтневага райкама партыі горада Запарожжа. З задавальненнем і гонарам працавала на гэтай пасадзе. Але любоў да навуковай і выкладчыцкай дзейнасці пераважылі, і Жанна Кірылаўна вярнулася ў сцены роднай навучальнай установы. З 1987 года Жанна Кірылаўна стала загадваць кафедрай эканомікі і арганізацыі вытворчасці інстытута імя В. Чубара, займалася гаспадарчай і навукова-даследчай працай. З 1995 года загадала кафедрай фінансаў і крэдыту, якая пазней (2001) была перайменавана ў кафедру фінансаў і банкаўскай справы. Застаецца яе загадчыцай і цяпер. Ёю надрукавана каля сотні навуковых прац, выданыя тры вучэб-

ныя і практычныя дапаможнікі для студэнтаў ВНУ. Яна кіруе чатырма аспірантамі і трыма суіскальнікамі.

Наталля ТАКТАСУНАВА.

Латвія

Коваль
Леанід

Коваль (супр. Кавалерчык) Леанід Іосіфавіч (5.02.1926, горад Бабруйск Магілёўскай вобласці), празаік, паэт, драматург, публіцыст, грамадскі дзеяч, сябар

Саюза пісьменнікаў Латвіі.

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Л. Коваль скончыў факультэт журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (1952). Працаваў журналістам у Шклове і Навагрудку разам са сваімі малодшымі калегамі Я. Сіпаковым, А. Клышчам. На рэспубліканскім конкурсе нарыс Л. Ковалю пра шклозавод “Нёман” быў уганараваны прэміяй.

З 1959 года жыве ў Латвіі (г. Юрмала). Працаваў журналістам, рэдактарам газеты. Адзін з арганізатараў Латвійскага таварыства яўрэйскай культуры (1988), арганізатар і прэзідэнт першага ў былым СССР таварыства вязняў гета (1989). Л. Коваль стварыў і ўзначаліў яўрэйскую суполку ў Юрмале (1992), а таксама Міжнароднае таварыства гісторыі гета і генацыду яўрэйў (1993).

Леанід Іосіфавіч дзесяты гадоў збіраў матэрыял пра гісторыю яўрэйскага народа. У многіх краінах свету сустракаўся з былымі вязнямі гета, Праведнікамі свету, у тым ліку і ў Бела-

русі, даследаваў праявы антысемітызму.

Л. Коваль — аўтар выданага ў Рызе трылогіі пра Халакост: “Корні дикой грушы” (1988), “Стон” (1990), “Прозренье” (2003), а таксама трохтомнага гісторыка-публіцыстычнага даследавання “Книга спасения” ў 2-х тамах і “Книга Спасителей” (1993-2000). У дадатак да згаданых твораў у Рызе, Юрмале, Іерусаліме выходзілі апавесці Л. Ковалю “Восставший узник”, “Заложник гестапо”, “Спасённая”, кніга вершаў і прозы “Часы любви” (1997), зборнік вершаў “Вечерний город детства” (1999), раман “Капля дождя” (2002). У 1998 годзе запісаны альбом песень на мове ідыш.

Л. Коваль напісаў сцэнарый для фільма “Еврейская улица” — пра гісторыю Халакоста ў Латвіі. Асобныя творы нашага земляка былі прадстаўлены ў Нацыянальнай оперы, на сцэне рускай драмы ў Рызе. Зараз рыхтуецца да пастаноўкі першая опера пра Халакост. У вершаваным лібрэта оперы “Мириам” галоўная геранія — дзяўчынка з Бабруйска.

У 2002 годзе Л. Ковалю прысуджана прэмія Амерыканскай асацыяцыі вязняў гета. За заслугі ў галіне мастацтва ў 2002 годзе ён атрымаў у Празе залаты “Еўрапейскі медаль Франца Кафкі”. У 2003 годзе быў намінантам на атрыманне Нобелеўскай прэміі за выяўленне тэмы Халакоста ў сучаснай літаратуры. Кнігі Л. Ковалю выдаваліся ў Латвіі, Расіі, Ізраілі, Германіі, Беларусі. Пра нашага земляка можна прачытаць у Расійскай Яўрэйскай Энцыклапедыі “Эпос” (1995. Масква), у беларускай энцыклапедыі “Памяць” (1995. Мінск).

Леанід Іосіфавіч не страціў замілавання да беларускай мовы, літаратуры, да свайго Радзімы — Беларусі.

Сяргей ПАНІЗНІК,
старшыня таварыства
“Беларусь — Латвія”.

Эстонія

Еськіна
Раіса

Еськіна (дзевочае Швардава) Раіса Кузьмінічна (21.10.1934, вёска Еськаўка Горацкага, цяпер Дрыбінскага раёна Магілёўскай вобласці), педагог. Член праўлення Беларускага таварыства “Сябры” горада Нарвы, актыўны ўдзельнік фальклорнага ансамбля “Сябры”.

Раіса Еськіна нарадзілася ў Беларусі. У 1953 годзе скончыла Дрыбінскую сярэднюю школу. Вучобу працягвала ў культурна-асветніцкім вучылішчы горада Савецка Калінінградскай вобласці. Пасля заканчэння вучылішча год адпрацавала загадчыцай сельскага клуба Красназнамённага аддзела культуры Калінінградскай вобласці. У 1958 годзе скончыла Ленінградскі бібліятэчны тэхнікум і адразу пачала працаваць у Івангорскай Ленінградскай вобласці загадчыцай дзіцячага сектара клуба. З 1961 года пераехала ў Нарву, дзе працавала ў школе-інтэрнаце, потым у школе педагогам-выхавальнікам і бібліятэкаркам.

Р.Еськіна з’яўляецца членам праўлення Беларускага таварыства “Сябры”. Раіса Кузьмінічна ўдзельнічае ва ўсіх мерапрыемствах, спявае беларускія песні ў фальклорным ансамблі “Сябры” і рускія песні ў Нарвскім хоры. Ніводнае іх мерапрыемства ў горадзе не праходзіць без актыўнага ўдзелу Раісы Кузьмінічна.

У 1988 годзе яна пайшла на заслужаны адпачынак, але не спыніла вялікую грамадскую дзейнасць. На працягу 13 гадоў сябра Савета ветэранаў педагогічнай працы Нарвскага гарана.

У 1984 годзе яна атрымала медалём “Ветэран працы”, а ў 1989 годзе — Ганаровай граматай Міністэрства палітасветы ЭССР.

У 1995 годзе Раіса Кузьмінічна страціла мужа. Сястра пражывае ў Віцебску, брат Сяргей, капітан II рангу, — у Севастопалі.

Наталля ТАКТАСУНАВА.

Сустрэчы

Ад Скарыны з Мексікі
найлепшыя пажаданні Беларусі

Атрымалася так, што мы з сябрам Яўгенам чакалі прыезду яго далёкай сваячкі Аніты Дамейкі з Сант’яга на IX форум “Палонія Свету”, які праходзіў у польскім горадзе Торунь. А ў радні Яўгена была бабуля з дому Дамейкаў — з Мядзвядкі, што каля мястэчка Мір Карэліцкага раёна. А спадарыня Аніта з’яўляецца праўнучкаю нацыянальнага героя Чылі Ігнацы Дамейкі, які нарадзіўся 31.07.1802 года ў тым самым маёнтку Мядзвядка. Аднак лёс занёс беларуса аж у Чылі.

Спадарыню Аніту мы не дачкакаліся. Падумалі, мо зашварэла, бо некалькі гадоў таму яна адзначыла сваё 100-годдзе. І, дай Божа, нам дажыць да такога юбілею! Але лёс шчодры на сюрпрызы. Замест спадарыні Аніты неспадзявана сустрэліся з Георгіем Скарынам з Мексікі і яго жонкай Дэльай Мартынес (на здымку).

Спадар Скарына нарадзіўся ў Кракаве і лічыць сябе прамым нашчадкам нашага першадрукара Францішка Скарыны з Полацка. Бацька кракаўскага Георгія Скарыны зваўся Янам, дзед — Эдмундам.

Георгій Ян Скарына-Ліпскі нарадзіўся 16 снежня 1926 года ў Кракаве. У часы нямецкай акупа-

цыі як салдат Арміі Краёвай змагаўся з фашызмам, браў удзел у Варшаўскім паўстанні, а пасля паўстання з кастрычніка 1944 года да мая 1945 года знаходзіўся ў лагерах для ваеннапалонных. Пасля вызвалення з палону прайшоў да Італіі, а затым лёс занёс яго ў Канаду, адтуль праз ЗША 16 кастрычніка 1946 года дабраўся да Мексікі.

З 1947 года да сённяшняга дня з’яўляецца дэлегатам Кола — былых салдат Арміі Краёвай і Федэрацыі польскіх ветэранаў, а таксама членам Упраўлення ветэранаў англійскіх (мексіканскага аддзела), прадстаўляе гісторыю змагання Польшчы за незалежнасць.

Георгій Скарына — інжынер,

але ад Бога ён філосаф. Скончыў факультэт сацыяльнай і палітычнай філасофіі ўніверсітэта ў Мексіцы.

У 1978-1999 гадах, у часы візітаў Папы Рымскага Яна Паўла II арганізуюць спатканні са Святым Айцом. Ён адзін з ініцыятараў і арганізатараў афіцыйных візітаў у Польшчу Прымыса Мексікі і Польскага Прымыса ў Мексіку. Пры яго ўдзеле паўсталі некалькі святыхняў у Мексіцы.

За сваю ініцыятыўную дзейнасць атрымаў 250 дыпламаў (польскіх, мексіканскіх, венгерскіх). Мае вышэйшыя дзяржаўныя ўзнагароды Польшчы, Мексікі, Англіі.

У сям’і Г.Скарыны і Д.Мартынес у Мексіцы пяцёра дзяцей: сыны — Міхаіл, Георгій, Францішак, Станіслаў і дачка Альжбета.

Сям’я Скарына з Мексікі прасіла мяне перадаць прывітанне і найлепшыя пажаданні народу Беларусі.

Пры развітанні я запрасіў іх у госці ў Беларусь. Георгій Скарына сказаў, што ведае наш край, бо ўжо прыязджаў у Беларусь. Калі ён з хваляваннем апавядаў пра мясціны, якія давалася наведаць, я звярнуў увагу на спадарыню Дэлью

Мартынес. Яна з захапленнем сачыла за нашай гутаркай, нібы чула пра ўсё гэта ўпершыню. А калі на яе вачах заўважыў слёзы, то адразу прайшлі на памяць словы нашага славутага земляка Францішка Скарыны: “...Куды б іттушка ні ляцела, а яна гняздо сваё знойдзе, нават рыба ніколі не згубіць свой вір, так і чалавек — тое месца, дзе ён убачыў свет, з Божае ласкі і шчасця, і долю сваю знайшоў — у сэрцы сваім беражэ”.

Георгій КАРЖАНЕЎСкі.

Маргарыта АСТРАУМАВА:

"Так важна адчуваць сябе беларусам, дзе б ні знаходзіўся"

У Паўночна-ўсходнім рэгіёне Эстоніі аўтарытэт Маргарыты Астрамавай, старшыні беларуска-эстонскага згуртавання "БЭЗ" бяспрэчны. Пра яе добрым словам узгадваюць у Нарве, у Сіламяэ, дзе давялося павываць, да сустрэчы з самой Маргарытай Іванаўнай. Гаварылі, што яна генератар ідэй, што шмат зрабіла для аб'яднання беларусаў рэгіёна.

22 снежня мінула года Маргарыце Іванаўне споўнілася 65 год, узрост свой яна не ўтойвае, бо шмат чаго зрабіла ў жыцці і шмат яшчэ зробіць. Абяляная жанчына, здольная мастачка, добры арганізатар. Сёння яе вольны запатрабаваны: працягвае актыўна займацца грамадскай справай не толькі ў беларускай суполцы, з'яўляецца старшыняй Круглага стала нацыянальных арганізацый пры старэйшым Паўночна-ўсходняга павета Эстоніі, сябар прэзідэнцкага Круглага стала па справах нацыянальных меншасцей. Сёння яна наша гасця.

Маргарыта Іванаўна, калі вы прыехалі ў Эстонію?

— Я вырасла ў Беларусі, у горадзе Лепелі Віцебскай вобласці. Скончыла ў 1962 годзе мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута. Прыехала на працу ў Эстонію і вось ужо 43 гады жыю тут.

— Вы вельмі добра размаўляеце на беларускай мове.

— Між іншым, у нас дома размаўлялі толькі па-руску, бо маці мая хоць і беларуска, расла ў Ленінградзе і вучылася ў рускай школе. Але ж у маёй школе выкладалі беларускую мову, вакол у вёсках жылі родныя, да якіх мы часта ездзілі, таму я мову добра ведаю, памятаю і люблю. І хоць далёка ад'ехала ад Беларусі, але ўвесь час выписвала беларускія газеты, гумарыстычны часопіс "Вожык", літаратурныя выданні. Я падтрымлівала ў сабе мову.

Мне здаецца, родную мову забыць немагчыма. Можна жадаць яе забыць і не жадаць. У нашай суполцы ёсць людзі, якія жывуць у Эстоніі з дзяцінства, але зараз размаўляюць на беларускай мове, бо яны хочуць гэтага. Яны чытаюць "Голас Радзімы". У нас лічыцца годным размаўляць на сваёй мове. Стараемся, каб і дзеці нашы яе ведалі. Раней тут была і школа, а цяпер дзеці павырасталі, ад'ехалі адсюль і неак усё прыпынілася. Нядаўна ў Эстонію да мужа прыехала з Мінска маладая настаўніца беларускай мовы Наталія Астапава. У яе пакуль маленькія дзеці, але яна паабяцала потым выкладаць у нядзельнай школе. Зараз яна рыхтуе беларускія перадачы на Эстонскім радыё.

— Яшчэ да сустрэчы з вамі шмат наслухалася пра вашы добрыя справы і пра справы суполкі.

— У нас падабраўся вельмі працаздольны актывіст. У сакавіку 17 гадоў, як мы працуем разам. Крышку пастарэлі, але ўжо прыйшлі да нас больш маладыя. Калі гавораць, што я здольны арганізатар, то, можа, пэўна нешта і ёсць, але, каб побач не было людзей, апантаных беларускай справай, то адна нічога б не магла зрабіць. Назаву некалькі найбольш актыўных: Сцяпан і Валянціна Разанкі, родам з Брэсцкай вобласці, Ва-

лянціна Старава з Пастаў, Вера Фёдарова з Гродзеншчыны, Зінаіда Клыга, мой намеснік, Вера Аляксандрава з Магілёўшчыны, Іван Дрозд са Слоніма... Пералічыць усіх немагчыма.

— Што вас усіх звязвае? Цікаваць да беларускай культуры ці нешта іншае?

— Толькі беларускасць. Сум па Радзіме. Мы гасім яго ў нашай працы. Тады Беларусь становіцца бліжэй да нас. Мы адносімся адзін да аднаго як родныя людзі. Гэта вельмі песнае сяброўства, якое ўзрасла на глебе беларускасці. Дапамагам адзін аднаму. Мы ведаем, што ў каго адбываецца: радуемся і спачуваем разам. Нават калі рэдка сустракаемся, бо людзі ж заняты на працы, у сям'і. А ўжо калі збіраемся,

Уладзіміра Дзегцерака "Сярод белых эстонскіх начэй", устанавілі помнік беларускаму пісьменніку Янку Скрыгану. Правялі вялікі праект "БЭЗ" у гасіях" — праехалі па ўсіх населеных пунктах нашага рэгіёна, дзе пражывае шмат беларусаў, і правялі тэматычныя беларускія вечары. Робім этнаграфічныя выставы — у кожнай сям'і ёсць нейкая рэліквія, напрыклад, у Валі Разанка, захаваўся бабулін беларускі касцюм, зроблены яе рукамі і якому ўжо болей як 100 гадоў. У мяне захаваўся фартух, як частка касцюма, які яшчэ мне мама вышыла. У некага кашулі вышываны захаваўся, ручнікі.

— А дзе вы збіраецеся?

— У нас не было свайго памяшкання. То арандавалі пакой, то збіраліся ў мастацкай школе, дзе я была дырэктарам, у Дамах культуры. Мы ладзім шмат выстаў: да нас некалькі разоў прыезджалі гомельскія мастакі са сваёй экспазіцыяй. Я яшчэ з'яўля-

юся намеснікам старшыні аб'яднання беларускіх мастакоў Балтыі "Маю гонар". Адбылася некалькі разоў выстава народных рамёстваў з Пастаў. Мы актыўна прапагандуем нашу культуру, і гэта прымусіла тут усіх, у тым ліку і эстонцаў, адносіцца да нас з павагай. Мы атрымліваем дзяржаўную дапамогу, у прыватнасці, датацыю ад дзяржканцэлярыі, адміністрацыі народанасельніцтва. Пішам праекты. У нас ёсць фонды, якія іх разглядаюць і потым фінансавана падтрымліваюць. Па выніках робім справаздачу. Засвоілі ўсю гэту навуку, бо без сродкаў мала што можна зрабіць. А галоўнае — людзі, залатыя людзі ў нас у аб'яднанні. Зіна Клыга шмат робіць для суполкі, кіруе нашым ансамблем, сама з'яўляецца салісткай. Шмат людзей, дзякуючы якім работа ідзе.

— Вы мастачка, ці шмат часу прывячаеце творчасці?

— Тры гады назад пакінула дырэктарскую пасаду, каб вызваліць час для творчай і грамадскай працы. Працую ў тэхніцы акварэлі і пастэлі, крыху алеем. Як правіла, гэта пейзажы, нацюрморты, крыху кампазіцыі. У апошні час было даволі шмат выстаў: у Іда-Вірумаа, у Таліне, за рубяжом — у Фінляндыі, Германіі, Літве, Латвіі, Беларусі — у Паставах.

— Ці перадаліся вамі здольнасці дзецям, унукам?

— Абедрэ дачкі закончылі мастацкую школу і ўнук, якому 18 гадоў, таксама, а трынаццацігадовая ўнучка яшчэ вучыцца. Але прафесію выбралі іншыя: старэйшая — дырэктар гімназіі ў Сіламяэ, малодшая жыве і працуе ў нашым горадзе.

— Ці адчуваеце дзеці і ўнукі да-

чыненне да Беларусі?

— Думаю, што адчуванне беларускіх каранёў у іх ёсць. У лобой беларускай сям'і гэта праяўляецца не надакучліва, напрыклад, у дамашняй кухні, ёсць кліткі-душаны, якія могуць прыгатаваць усе. Праз песні, праз размовы, пазедкі на Беларусь, якую яны заўсёды ўзгадваюць з цеплынёй. Мая малодшая дачка добра спявае, у тым ліку і беларускія песні. Я двойчы ўдава — мужы ў мяне былі абодва рускія. Ніколі не ўзнікала непаразумення: яны паважалі маю захопленасць грамадскай работай у суполцы.

У мяне засталіся ў Беларусі сваікі — траюрадны брат і тры сястры, дык у нас з імі захаваўся цесны сувязі. Яны да мяне прыезджаюць, я да іх. Мінула ўвосенні была ў Беларусі.

— Што самае запамінальнае адбылося ў "БЭЗ" у апошнія гады?

— Вельмі добра адзначылі два гады назад 15-годдзе нашай арганізацыі. На працягу тыдня праводзілі ў рэгіёне Іда-Вірумаа Дні беларускай культуры. Канферэнцыі і выставы ў бібліятэках, канцэрты прыездных беларускіх аргыстаў, гала-канцэрт, на якім было вельмі шмат гледачоў — усё адлюстравала беларускую прысутнасць, нашу культуру. Нават меню ў мясцовым кафэ было складзена з рэцэптаў беларускай кухні.

Цікава заўсёды праходзіць калядныя вечары, на якія нават не можам запрасіць усіх жадаючых.

— Якая падзея стала для вас галоўнай у мінулым годзе?

— Тое, што Эстонія ўвайшла ў Еўрасаюз. Мы крыху занепакоены, чым гэта абярнецца для нас, таму што высокаразвітая эканоміка Захаду можа "праглынуць" эканоміку Эстоніі, асабліва сельскую гаспадарку. Турбуе і тое, як будзе ажыццяўляцца пераход на еўра. Як правіла, у многіх краінах гэты пераход выклікаў падаражанне, як, напрыклад, у Фінляндыі, з якой мы сябруем. Мінулы год быў багаты на негатыўныя падзеі, якія многіх узрушылі. Яны наводзяць на думкі, наколькі крохкі гэты свет, як неабходна берагчы тое, што маем і захоўваць усё добрае. Так важна, каб людзі цягнуліся да добрага. Лічу, што адна з прыкмет выхаванасці, калі чалавек ганарыцца тым, хто ён ёсць, калі ўсведамляе свае карані. Што нясе ён свету, як беларус, як рускі, як немец, як эстонец... Што ідзе ад яго ў гэты свет — добрае ці дрэннае?

Праз газету хачу перадаць прывітання сябрам, якіх у нас шмат у Беларусі і ў замежжы. Мы вельмі шмат з якімі суполкамі ў іншых краінах падтрымліваем сяброўскія сувязі. Каб усе былі здаровыя, мелі асабістае шчасце, якое яны сабе шукаюць. І каб усе беларусы падтрымлівалі сваю беларускасць, дзе б яны ні знаходзіліся. І, дай Бог, быць Беларусі моцнай і незалежнай.

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА. НА ЗДЫМКУ: Маргарыта АСТРАУМАВА на адкрыцці этнаграфічнай выставы; "Нацюрморт з ручніком" М. Астрамавай.

Гавораць удзельнікі III Усебеларускага народнага сходу

Міхаіл АЛЬШАНСКІ, старшыня Усеізраільскага аб'яднання выхадцаў з Беларусі:

"Прэзідэнт Беларусі — магутная асоба: за ім нібыта не 10-мільённая, а 100 мільённая дзяржава"

— Я ўпершыню прысутнічаў на такім сходзе. Уражанню шмат. І ў асноўным ад таго, што зроблена і што будзе зроблена. Лічбаў аб тым, што зроблена за гэтыя гады ў Беларусі, я не ведаў. І толькі на сходзе ўпершыню пачуў іх.

Але асаблівае ўражанне на мяне зрабіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Раней слухаў яго некалькі разоў па розных радыёстанцыях, бачыў па тэлебачанні — у Ізраілі мы прымаем расійскае ТБ. І толькі зараз убачыў Прэзідэнта, чалавека, які прайшоў праз многія выпрабаванні за дзесяць гадоў. Ён — адказны, рэзкі, патрабавальны. Зусім іншы чалавек, калі параўнаць з тым, якім быў у першыя два тры гады знаходжання на чале краіны. Больш упэўнены. Гаварыў ён так, быццам за яго плячыма краіна не з 10-мільённым насельніцтвам, а 100-мільённым... Больш за ўсё ўразаў і яго дакладзе сацыяльная праграма. Я ўбачыў, што Праграма на пяцігодку звернута на чалавека, на яго патрэбы. Адносіны да выхавання дзяцей, развіцця медыцыны, адукацыі — чалавечыя. Мэта вашай пяцігодкі — падняць узровень жыцця людзей.

На маю думку, адносна знешняй палітыкі беларускай дзяржавы тут трэба шмат яшчэ чаго зрабіць. Неабходна больш смела выходзіць у свет. Я магу сказаць пра Ізраіль. Ёсць дыпламатычны зрухі. Маю на ўвазе, што дзейнічаюць пасольствы — Ізраіль ў Беларусі і Беларусі ў Ізраілі. Але трэба больш зносіна на ўзроўні прэм'ер-міністраў, прэзідэнтаў. МЗС абедзвюх краін трэба больш думаць пра пашырэнне сувязей паміж нашымі дзяржавамі... Я не вялікі палітык. Але ёсць людзі, якім трэба сабрацца і падумаць пра будучыню.

Шмат пачуццяў выклікала сустрэча з роднай зямлёй. Я даўно не бачыў снегу. Хаджу па ім, тапчу яго нагамі і радуюся. А беларусаў я ведаю добра. Гэта — сонечны народ... Запісала Ганна МАХАВІКОВА. Сяргей КУЛІКОЎ, староста Беларускай абшчыны Львоўскай вобласці Украіны:

"У параўнанні з іншымі Беларусь выігравае"

— Я не чакаў такога яркага, эмацыянальнага, звернутага да ўсяго народа выступлення Прэзідэнта. У ім дадзены самы падрабязны аналіз развіцця эканомікі, культуры, сацыяльнай сферы Беларусі за мінулыя пяць гадоў. Асабліва зацікавіла мяне пытанне развіцця беларускай вёскі. Жывучы ў Заходняй Украіне, я магу параўноўваць. Нядаўна быў у Горацкім раёне на Магілёўшчыне, на сваёй Радзіме, і бачыў на свае вочы тая змены, якія адбыліся, уражаны гэтым. Спадзяюся, што і планы на наступную пяцігодку будуць выкананы.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Конкурс "Нашчадкі Скарыны"

Літва, Вільнюс

Прывітанне з Вільнюскай сярэдняй школы імя Ф. Скарыны. Вучні і настаўнікі жадаюць вам поспехаў, здароўя, аптымізму. Перасылаем свае невялічкія творчыя працы.

Алена БАЗЮК, настаўніца.

"Пяю я гімн сваёй матулі"

Кацярына ВАРАНОВІЧ

Ты кожны год мяне люляла,
І песціла, і гадала,
І кожны дзень мне напавала
Аб родным нашым мілым краі.

Як і раней, я ўспамінаю,
Якія песні мне спявалі,
Але любімай стала тая,
Якую маці напавала.

Дзмітрый МАЛЬКО

Маці мілейшая за ўсё свет,
за тое міла, што на свет пусціла.

Маці — багіня, якая дае жыццё, сіла, якая ставіць на ногі, святло, якое азарае шлях дзяцей, анёл, які ахоўвае і заспакоівае на працягу ўсяго жыцця. Як добра прыбегчы дадому, абхапіць цябе за шыю, дакрануцца да твайго шчака, пацалаваць і застыць на хвіліну. Ты ёсць, ты тут — значыць, усё будзе добра. Абаронца мая, заступніца.

Колькі б гадоў нам ні было, пакуль жывая мама, пакуль сустракае нас яе ўсмешка і цёплыя прыветныя вочы з дабром глядзяць на нас, у дні поспехаў і няўдач ёсць каму сказаць пяшчотнае і шчырае — "мама". Побач з маці мы адчуваем сябе маладымі і дужымі, упэўненымі ў заўтрашнім дні.

Міхалік Вячаслаў

ІГНАЦЕНКІ

МІХАІЛ

ВЯЧАСЛАЎ

Беларусь — Англія

Вельмішаноўны Міхась Іскрыпкі!
Вельмі ўдзячны вам за дасла-
ныя кніжкі, якія я атрымаў
2-га лютага бягучага года.

Азарыцкі раён, дзе вы нарадзіліся, цяпер у Гомельскай вобласці. Я таксама з гэтага краю, з горада Рэчыцы, што недалёка ад Азарыч. Нарадзіўся ў цяжкі 1941 год, бацька загінуў у Вялікую Айчынную вайну. Лёс быў нялёгкі, але, дзякуй Богу, выжылі. Шаноўны Міхась, нашы шляхі быццам ідуць ці ішлі побач. У Рудабелцы (гэта цяпер Акцябрскі раён) і мне давалося бываць.

Прыміце спачуванне аб дарагім чалавеку — вашай жонцы, якой не стала. Я паставіў свечку і памаліў-

Расія, Комі

Маладым хлопцам у 1952 годзе прыехаў у Рэспубліку Комі мой бацька Міхаіл Стукач. Уладкаваўся на працу ў лесачастак Кур'я Дутоўскага леспрамгаса рабочым лесанарыхтоўкам. Старанна, ініцыятыўна, працалюбівы, ён хутка арганізаваў камсамольска-маладзёжную брыгаду і стаў яе брыгадзірам. Брыгада ўвесь час лідзірвала ў спарціўствах па леспрамгасе. У 1957 годзе Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Міхаіл Стукач быў узнагароджаны медалём "За доблесную працу".

Комі стала для бацькі другой Радзімай. Тут прайшло яго жыццё, ён набыў сям'ю, дзяцей і любімага ўнука, а карані яго ідуць з вёскі Тоўстыкі Гомельскай вобласці Беларусі. Там прайшло яго ваеннае дзяцінства, калі давалося стаць пад дулам фашысцкага кулямёта.

Шмат землякоў і родных яшчэ ў савецкі час прыехалі жыць і працаваць у Саснагорскі

ся за яе ў царкве. Запрашаю вас да сябе ў госці, і абавязкова мы з вамі паедзем па дарагіх вам мясцінах дзяцінства.

Маё жыццё звязана з народным мастацтвам, якое я пераняў яшчэ ў дзяцінстве ад матулі, аднавяскоўцаў. Цяпер перадаю дзеціям беларускае слова, народныя танцы і любоў да роднай зямлі. Вяду таксама тэатр фальклору "Бераг белых буслоў" у чарнобыльскім рэгіёне.

Дарагі Міхась, калі вы чытаеце газету з Бацькаўшчыны "Голас Радзімы", то вам шмат вядома.

Дай Бог моцы, здароўя!
Ад шчырага сэрца

Мікола КОТАЎ.

раён і стварылі тут зямляцтва. Міхаіл Максімавіч і ўсе саснагорскія беларусы з вялікай надзеяй ставяцца да ўмацавання Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі. Гэта для нас вялікая радасць і гордасць.

Бацька вельмі сумуе па роднай вёсцы. Ён ужо стары і не зусім здаровы. У Беларусі ў Светлагорску, Брэсце ў нас жывуць сваякі, з якімі мы пастаянна трымаем сувязь. Нам усім вельмі хацелася б, каб А. Лукашэнка далей заставаўся на чале Беларусі.

Бацька напісаў маленькі верш. Калі можна, надрукуйце.

Как тоску мне унять,
Моя милая Родина-мать,
Родная деревня моя — Толстыки!
Тут я рос, пахал землю и сеял,
Тут мы с братом и мамой
Скрывались в корчах от войны!
А теперь я старик и тоскую
По милой, родной стороне.

Как тоску мне унять,
Как родную сторону обнять?

Ганна ПЯТРОВА.

Расія, Іркуцк

Сустрэча праз шэсць дзесяцігоддзяў

У лесе каля вёскі Блізняцы Старасельскага сельсавета ёсць помнік Герою Савецкага Саюза Аляксандру Рыгоравічу Сафонаву. Гэты мужны чалавек паў смерцю храбрых у баях за вызваленне нашага раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Удзячныя жыхары Рагачоўшчыны свята паважаюць памяць аб гэтым героі і многіх іншых воінаў Чырвонай Арміі, якія аддалі жыццё за нашу свабоду і незалежнасць: даглядаюць могілкі, прыносяць кветкі, праводзяць тытынгі і "Урок мужнасці" каля месцаў пахавання загінуўшых воінаў і партызан.

Адносінамі да гэтых святых месцаў была ўражана сястра А. Сафонава — Рыма. Толькі праз 63 гады змагла яна прыехаць у Беларусі з Чэлябінскай вобласці Расіі. У Старасельскім вясковым Савеце дэпутатаў, у Рагачове ёй былі аказаны ўвага і дапамога. Аб незабыўных днях знаходжання на Рагачоўшчыне сястра героя напісала ў лісце, які адрасаваны старшыні Старасельскага вясковага Савета дэпутатаў Віктару Аляксеевічу Леаненку.

У лісце яна, у прыватнасці, піша: "Яшчэ тысячы разоў прыміце словы ўдзячнасці ад мяне, ад усёй маёй шматлікай радні, ад маіх землякоў за той прыём, які вы і вашы землякі аказалі мне! У мяне зараз дзве радзімы — дзе я нарадзілася, дзе жыву і дзе душа май-

Добры дзень, паважаная рэдакцыя!

Вялікі дзякуй за газету. Нашы студэнты і выкладчыкі з задавальненнем яе чытаюць і нават вырашылі даслаць вам свае нататкі пасля паездкі ў Мінск. Шчыра ўдзячна таксама Алене Спасюк за аб'ектыўнае і змястоўнае інтэрв'ю.

З павагай,

Лілія ПЛЫГАЎКА, загадчык кафедры беларускай філалогіі і міжкультурных камунікацый Вільнюскага педагагічнага ўніверсітэта.

Пасябравалі ўніверсітэты

Мінуў час, як вярнуліся з Мінска. Аднак забыць яго немагчыма. Пасля падарожжа ў Мінск я зразумеў: не будынкі ўпрыгожваюць горад, а яго людзі. Захапляюся ім! Колькі разоў руйнавалася Беларусь, колькі людзі нацярпеліся, а яны нібы і не памятаюць гэтых бед — добрыя, спагадлівыя. Уразіла жыццё студэнтаў, якое бурліць, прасторы вуліц, царквы і касцёлы, якія, як астраўкі старажытнага Мінска ў "новым" горадзе.

Дзіўна, дзе я толькі ні быў, усюды адчуваў сябе як у гасцях, а ў Мінску пачуваў сябе як на Бацькаўшчыне.

Наша паездка ў Мінск адбылася дзякуючы даўнім добрым кантактам паміж нашымі ўніверсітэтамі, а таксама падтрымкай Міністэрства адукацыі Беларусі. Нам, першакурснікам беларускага аддзялення факультэта славістыкі Вільнюскага педагагічнага ўніверсітэта, адкрылася цудоўная магчымасць пабываць не толькі ў Беларускай дзяржаўным педагагічным ўніверсітэце імя М. Танка і бела-

руускай сталіцы, але і наведаць гістарычныя мясціны — Мір і Нясвіж.

З цікаўнасцю прысутнічалі на занятках па беларускай мове і літаратуры ва ўніверсітэце, пазнаёміліся з жыццём нашых аднагодкаў-студэнтаў, змаглі працаваць ва ўніверсітэцкай бібліятэцы, сталі ўдзельнікамі шматлікіх мерапрыемстваў.

Уражваючай, эмацыянальнай падзеяй была сустрэча з кампазітарам А. Мядзведзевым і паэтам Л. Дранько-Майсюком. Такой абваражальнай пазіі я яшчэ не чуў — аж захоплівала дух.

У вольны час мы маглі наведаць кнігарні, набыць сувеніры, любаваліся краявідамі, гутарыць з мясцовымі людзьмі. Шмат гулялі па горадзе, захапляліся яго прыгажосцю і веліччу, помнікам мастацтва.

Падарожжа ў Беларусь пакінула пасля сябе сярбро, шмат успамінаў.

Дарыюш ПЕЦКОНІС,
студэнт беларускага аддзялення Вільнюскага педагагічнага ўніверсітэта.

го брата знайшла супакоенне. Зразумеўце мяне правільна: 63 гады я чакала гэтай сустрэчы. Калі б не вы, то я, мусіць, разгубілася б і шмат чаго не паспела. Праз вас і рагачоўцаў я даведлася пра вялікую, добразычлівую зямлю, палітую потам і крывёй. Буду выступаць па мясцовым тэлебачанні і раскажу аб братэрскай Беларусі і такім цудоўным краі, як Рагачоўшчына. Я ніколі не забуду аб тым, што ў вас робіцца для мяне і маёй Расіі. Яшчэ раз усім вялікі дзякуй!"

Трэба адзначыць, што на тэрыторыі Старасельскага сельсавета шмат пахаванняў воінаў, іх часта наведваюць родныя і блізкія загінуўшых і ўсе дзякуюць нашым землякам за шчыры і цёплы прыём.

Міхаіл КАВАЛЁЎ.

Трэба адзначыць, што на тэрыторыі Старасельскага сельсавета шмат пахаванняў воінаў, іх часта наведваюць родныя і блізкія загінуўшых і ўсе дзякуюць нашым землякам за шчыры і цёплы прыём.

За планам — справы

Іркуцкае таварыства беларускай культуры вядома сваёй актыўнай рэнавацыйнай дзейнасцю. Для тых, каго цікавіць вопыт беларуска-сібіракоў, прыводзім запаванае ІТБК на першае паўгоддзе гэтага года.

Традыцыйнае беларускае абрадавае свята "Каляды-2006" (7 студзеня).

Пасяджэнне літаратурна-гістарычнага клуба "Спадчына": "Віцебск скрозь стагоддзі". Прэзентацыя малонка іркуцкага беларускага мастака У. Баганавы "Другі палёт над Віцебскам", 27 студзеня.

Уручэнне медалёў "60 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў" ветэранам Вялікай Айчыннай вайны горада Ангарска, якія прымалі

ўдзел у вызваленні Беларусі ў 1944 годзе (27 студзеня).

Пасяджэнне літаратурна-гістарычнага клуба "Спадчына": "Беларускі перыяд" руска-шведскай вайны і яе наступствы для беларускага народа" (17 лютага).

Экспедыцыя "Вячоркі па вёсках" у Куйтунскі раён (23-25 лютага).

Справаздачна-выбарчы сход Іркуцкага гарадскога аддзялення ІТБК (4 сакавіка).

VII З'езд ІТБК (25 сакавіка).

Пасяджэнне клуба "Спадчына": "Узаемапрапаніраванне культур беларускага і бурацкага народаў у Прыбайкалі" (31 сакавіка).

Традыцыйнае беларускае абрадавае свята "Гуканне вясны" ў вёсцы Філіпаўск Зімінскага раёна (8 красавіка).

Уручэнне медалёў "60 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў" ветэранам Усольскага раёна, якія прымалі ўдзел у вызваленні Беларусі ў 1944 годзе (14 красавіка).

Этнаграфічная экспедыцыя ў Ніжнеудзінскі раён (20-22 красавіка).

Пасяджэнне клуба "Спадчына": "1-ы, 2-і, 3-і падзелы Рэчы Паспалітай — канчатковае далучэнне Беларусі да Расійскай імперыі" (28 красавіка).

Тыдзень беларускай культуры (юбілейныя мерапрыемствы ІТБК у сувязі з 10-годдзем арганізацыі, 31 мая — Дзень нараджэння таварыства) (29 мая — 3 чэрвеня).

Традыцыйнае беларускае абрадавае свята "Купалле" (24-25 чэрвеня).

Этнаграфічная экспедыцыя ў Балаганскі раён (28-30 чэрвеня).

Інфармацыю даслаў старшыня ІТБК Алег РУДАКОЎ.

Аксана СПРЫНЧАН нарадзілася 23 жніўня 1973 года ў Лунінец. Зараз жыве ў Мінску. У 1995 годзе скончыла філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. З 1998-га працуе вядучым навуковым рэдактарам у выдавецтве "Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі". Аўтар кнігі "Вершы ад А.". Пісаць вершы пачала 13 красавіка 2000 года. Дэбют быў на конкурсе аб'яўленым паліцкай газетай "Сафійская крыніца", якую выдавала паэтка Лера Сом. Тады Аксана паслала на конкурс тры вершы пад псеўданімі. У выніку заняла другое і трэцяе месцы. Першая публікацыя пад сапраўдным прозвішчам адбылася ў красавіку 2001-га. Як прызнаецца паэтка, для яе красавік — лёсавызначальны месяц.

Энергія Аксаны Спрынчан можна толькі пазайздросціць. Яна чалавек арыгінальнай, ініцыятыўнай, артыстычнай. З лёгкасцю можа быць і вядомай беларускай паэткай Цёткай (на вечарыне з нагоды стагоддзя выхаду кнігі "Хрэст на свабоду"), і паненкай XIX стагоддзя Ядвігай Любанскай (на прэзентацыі кнігі Людмілы Рублёўскай "Я — мінчанін"), і ёлкай (на навагоднім літаратурным карнавалі ў доме Віктара Шніпа), і цыганкай-варажбіткай (на штогадовых літаратурных

Пераступішы парог, яна смялей пачынае крочыць па сваёй роднай зямлі. Праз тыдзень яе хада будзе больш упэўненай. А ў красавіку пакажа ўсю сваю прыгажосць... Вясна. Яе нельга не адчуваць, яе немагчыма не кахаць. Яна — новае жыццё, цёплы погляд сонца, радасныя і паўзабытыя спевы птушак, якія з далёкіх замежных вандровак заўсёды вяртаюцца на радзіму. Вясна — гэта Паэзія. І на сустрэчу з ёй запрашае "Паэтычны чацвер" і аўтар паласы — паэт Зміцер Арцюх.

імпрэзах "Каляды ў Цёткі"), і Царэўнай-жабкі (на святкаванні Дня закаханых па-беларуску ў філіяле музея Максіма Багдановіча). Дарэчы, вобраз жабкі — яе любімы. "Гэта сімвал не толькі кахання, але і Беларусі" — лічыць паэтка. У яе калекцыі зараз налічваецца больш як трыста балотных прыгажунь. Гэта цэлая Kvaterra — зямля жабак. Так, дарэчы, называецца адна з нізак яе першай кнігі.

Аднойчы Аксана Спрынчан прызналася: — Творчасць дае мне магчымасць лавіць сеткай з перакрэсленых радкоў шчасце свабоды і, пакідаючы неперакрэсленыя, даваць гэтае шчасце іншым, калі яны скрыжуюць сябе і мяне. У гэтым выказванні філасофская сутнасць жыцця і творчасці беларускай паэтыкі. А зразумець яе магчыма толькі пасля знаёмства з кнігай "Вершы ад А." і з новымі творамі Аксаны Спрынчан.

Аксана СПРЫНЧАН

АД ПЕРШАЙ ЛІТАРЫ З АЙЧЫНАЙ

Кроплі дажджу на шкле,
нібыта зорнае неба...

Млечны Шлях
пазначаны
рукой дзіцяці.

Вып'ю кубачак кавы
і пайду на канаву
ўзгадаць дзяцінства...
Сястрыца Алёнушка
пад старым лунінецкім вязам кажа:
— Паеду на мора.
І тут жа перадумвае:
— Не, лепей я пайду
з дзедом на канаву.
Ні дзеда,
ні дзяцінства,
у якім я не любіла каву,
а толькі сырадой...
Але і яго няма,
як няма і старога вяза...
А ёсць любоў
і наш з сястрою жыццёвы пароль:
— Паеду на мора.
— Не, лепей я пайду на канаву.

Туман увосень з водарам вясны...
Чаму б далей не жыць на свеце
белым?...
Ды паміраюць у сяброў бацькі,
пад гэтым небам больш сябры не
дзеці...
І я боюся ў вочы ім зірнуць,
убачыць тое, што мяне чакае...
Сябры — не дзеці,
я ж — яшчэ дзіця,
хоць і сабе ўжо задаю пытанне:
"Чаму б не жыць?..."
У водары вясны
туга апошняга туману...

З'ехаць бы
ў самы дзікі куток Беларусі,
дзе не ступала нага чалавека.

Але, калі ён існуе,
няхай застанеца чыстым...

І так засмечаны свет
слядамі самоты.

Спасцігнуўшы самоту і тугу,
як самыя высокія імгненні,
я ўсё адно
шукаю цэлыню
чужой рукі,
чужога Слова зерне,
з якога колас выселіць душу,

і светлы хлеб спячэ,
і чорны боль прабачыць,
і на людзей зірне з такой любоўю,
нібы ніколі
ў бездань не ляцела...

З рукі злятаюць пальцы,
нібы птушкі.
Твае — з маёй,
ну а мае — з тваёй.
Твае — у вырай,
за мяжу імкнучца,
маім — і ў зімнасці Айчыны
заўсёды ўтульна...
І што ў табе
ад імені твайго —
ляцець ад зім,
ці рыфмаваць з Радзімай?
І што ў табе
ад імені майго? —
Яно —
ад першай літары
з Айчынай.

Лілею я ў руках трымаю,
успамінаючы радок:
"Лілею млявы плёс люляе..."
а белакрылы матылёк
не ўецца —
зранку рэзкі вецер
алітэрацыю на "л"
зрывае
і прыносіць радасць
асацыяцыі з Радзімай —
алітэрацыю на "р"...

З аркушам
колера апошняга снегу
галка ходзіць,
думае над стварэннем
асноўнага твора жыцця —
гнязда.

На белых аркушах —
чорныя гнёзды
нашых вершаў.

У кожнага верша,
напісанага мною,
свой твар.
Мае —
толькі зморшчынкі.

Успамінаю цябе,
а ўспамінаецца верш,
вера твая ў мяне,
вярба над вадою замерзлаю...
Успамінаю верш,

а ўспамінаешся ты,
вера мая ў цябе,
галінка, зламана ў Вербніцу.

Я сёння з Караткевічам начую...
І ноч кароткая,
і пакарання мне няма...
У кнізе,
быццам на кары бярозавай,
і ў чорных рысках —
глыбіня святла...

Над Лысай Гарою
лятаю ў снах
шэраю птушкаю,
попелам светлым...
Рукі чые
мне вырвалі пёрка,
рукі чые
развевалі попел —
не сніцца...
Сніцца, што нехта
верш піша пёркам,
лётае попел,
верш не згарае...

Калі-небудзь я заспяваю,
як чорны дрозд,
якога ўратавала...
Калі-небудзь...
Калі і сябе
сама
адпущу на волю...

— Колькі накуеці, зязюля,
мне гадоў,
столькі буду помніць
пра цябе...

Не спыняецца
шэра адзінота...

Ляжу ля вогнішча,
гляджу на зорнае неба
і згараю
ў яго недасягальнасці.

І не ведаю —
праз колькі тысяч
светлавых год
дойдзе цяпло ад майго сэрца
да самай халоднай зоркі.

Языкi полымя
яшчэ болей рыжэюць,
калі іх лашчыць сонца...
І агню
не заўсёды хапае цяпла.

Хада падзей

ДЗЕНЬ ШЧАСЛІВЫ
ДЛЯ ПАЭЗІ І МУЗЫКІ

7 сакавіка адразу ў дзвюх мясцінах Мінска музыка і паэзія былі разам. У Траецкім прадмесці Музеі Максіма Багдановіча і яго дырэктар Таццяна Шэлягоўіч запрасілі паслухаць вершы і песні ў выкананні Людмілы Хейдаравай-Паўлікавай, Алеся Камоцкага і Эдуарда Хейдарова (ён упершыню спяваў свае песні на словы цёткі).

Напярэдадні свята Людміла Хейдарова-Паўлікава казалі не толькі пра вечныя пошукі ўзаемапаразумення паміж мужчынамі і жанчынамі, але і пра неабходнасць паразумецца са сваёй краінай.

У Беларускай дзяржаўнай педагогічным універсітэце імя М.Танка адбыўся фес-

тываль песні і паэзіі "Зоркі над Мінскам". Яго рэгулярна ладзяць два факультэты — прыродазнаўчы і беларускай філалогіі і культуры, але ўдзельнічае таленавітая моладзь усяго ўніверсітэта. Гучалі вершы Міхася Барановіча, Марыны Зяньковай, Ксеніі Шаржановіч, песні на ўласныя словы выконвалі Таццяна Беланогая, Наталля Пушкарэва, Зміцер Язвінскі і іншыя студэнты.

Паэт і выкладчык Мікола Шабовіч разам з намеснікам дэкана прыродазнаўчага факультэта Зміцерам Пацькалікам, якія былі вядучымі фестывалю, упэўнены, што творчая моладзь — гонар не толькі іх універсітэта, але і краіны.

ДУХОЎНАЯ
ЕДНАСЦЬ

"З украінскіх паэтаў больш за ўсё, канешне, люблю Шаўчэнка..." — прызнаваўся Янка Купала ў лісце да Льва Клейнбарта. Таму зусім невыпадкова, што Дзень народзінаў Тараса Рыгоравіча Шаўчэнка адзначаў 9 сакавіка ў Музеі Янкі Купалы.

Дырэктар музея Сяргей Вечар адзначыў духоўную аднасць геніяў украінскай і беларускай літаратур, Вячаслаў Рагойша распавёў пра ўплыў асобы Тараса Шаўчэнка на Янку Купала. Пра беларуска-украінскія літаратурныя сувязі распавяла навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Я.Купалы Жанна Шаладонова.

Сказалі свае слова пра вялікага кабарара паэты і перакладчыкі Васіль Зуёнак, Васіль Жуковіч і Сяргей Панізінік.

Хор "Ватра" і ансамбль "Крыніца" выканалі песні на словы Тараса Шаўчэнка і Янкі Купалы.

На вечарыне выступіў і трэнер жаночай футбольнай каманды "Спартак" з Івана-Франкоўска Валерый Сушко. Нягледзячы на заўтрашні сур'езны матч з беларускамі, ён са сваімі спартсменкамі не мог не прыйсці на Дзень народзінаў любімага паэта.

Яна ПАЎЛЮКАВЕЦ.
НА ЗДЫМКУ: у час вечарыны.
Фота Аксаны ЛУНІНЕЦ.

Калі параўноўваць поры года з жанрамі літаратуры, то вясна — гэта лірычная паэма, лета — любоўны роман, восень — філасофскае эсэ, а зіма — чарадзейная казка. Ці не найболей з усіх пораў года людзі чкаюць вясну, але развітацця цяжэй за ўсё з казкай. У апошнія дні лютага паэты "Літаратурнага прадмесця" наведліся на Лысую Гару на літаратурныя провады зімы. Ідэю падтрымалі самыя гарачыя і няўрымслівыя. Інакш і быць не магло, бо спальваць чучала Зімы трэба апоўначы. Яго рабілі разам, стараліся ўкласці часцінку душы, бо кожны разумеў, што зіма — адна з найвялікшых муз сучаснасці, мінулага і будучыні. Узгадалі "зімовыя" ўрыўкі з "Новай зямлі" Я.Каласа, "зімовыя вершы" Я.Купалы, М.Танка, М.Чарота, Я.Янішчыц і іншых. Рэфрэнам гучаў радок М.Багдановіча "Здароў, марозны звонкі вечар!" Зіма ад вершаў прыгажэла на вачох.

Бліжэй да апоўначы рушылі на Лысую Гару. Восць дзе было сапраўднае выпрабаванне — цэпра, глыбокі снег, паваленыя дрэвы. Але ж адначасова было і адчуванне казкі — паямнічыя крыкі, шэпт хваюў, святло некрапатага снегу. Зміцер Арцюх, які першы і пакуль адзіны ў беларускай літаратуры асвоў тэму Марока, у нейкі момант настолькі заб'ўся на рэчлінасць, што з адчаем сказаў: "Мы зараз закатаемся ў гэтых пясках..." Вясель смех усім надаў сілы дайсці да вяршыні.

Пад гукі жалейкі, на якой іграў Зміцер Сідаровіч, распальвалі вогнішча. Мелодыя абдымала нябёсы, і здавалася, што вось-вось расквітнеюць пралескі... Калі вогнішча разгарэлася, паэты пачалі чытаць Зіме свае вершы. Сімвалічна прагучалі радкі Рагнеда Малахоўскага: "Свядомасць прасвятліць туман сумлення, // Замішэльня ахутае дамы, // Сябе спазнаўшы, наша пакаленне // Дакажа свету, што не ўмёрлі мы". Зіма гарэла-засынала, упэўненая, што вернецца, што ёсць да каго вяртацца. Паэты тлі шампанскае са снегам з упаданняў Ведзьмака Лысагорскага. Такое вам не пададуць ні ў адным рэстаране свету, бо снег, звезены са сваёй радзімы, зубляе смак. Налілі келіх і гаспадару Лысай Гары, паведалі яму апошнія навіны літаб'яднання.

"Рукатісы не гараці!" — адныя ў гэта вераць, іншыя не. "Вершы не замярзаюць!" — упэўнены паэты пасля зімовай ночы на Лысай Гары. Яны спадзяюцца, што не толькі вясна, але і іх вершы сагрэюць тых, каму зіма.

Віта ДЫМАВА.
НА ЗДЫМКУ: (злева направа)
Рагнед Малахоўскі; Аксана
СПРЫНЧАН; Зміцер АРЦЮХ; Зміцер
СІДАРОВІЧ.
Фота Алеся РАБЦЭВІЧА.

Алег ВЫГЛАЗАЎ:

"ЖАНЧЫНА АСАЦЫРУЕЦЦА Ў МУЖЧЫНЫ З ТЫМ ВОДАРАМ, ЯКІ ЁН САМ ВЫБІРАЕ"

Адчуваць пах і знаходзіць у ім асаблівы сэнс дадзена не кожнаму. Ствараць водар — рэдкае дар. Кандыдат хімічных навук, сапраўдны член Нью-Йоркскай акадэміі навук, намеснік генеральнага дырэктара сумеснага расійска-французскага прадпрыемства "Тэрэза Інтэр" Алег ВЫГЛАЗАЎ можа адрозніць да 5 000 адрэнаў паху, з'яўляецца аўтарам водараў для буйнейшых Дамоў моды ў свеце, за дваццаць хвілін прыдумвае пах для шампуну і гадамі працуе над стварэннем паху для душы.

— Алег Генадзьевіч, вы прадстаўнік вельмі рэдкай прафесіі. Як зразумелі, што быць парфумерам — ваша прызвание?

— Я не лічу, што стаў парфумерам па прызначэнні. Парфумер — гэта прафесія, быць парфумерам — значыць працаваць, прычым шмат. Калі ўзнік пэўны вакуум такіх спецыялістаў, прыйшлося перакваліфікавацца, атрымаваць да дыплама хіміка другую і трэцюю адукацыю. Закончыў Усеагульна-навукова-даследчы інстытут пахучых рэчываў у Маскве, які рыхтаваў парфумераў. У Савецкім Саюзе было каля 22 парфумерна-касметычных прадпрыемстваў, і раз у тры ці ў чатыры гады яны адчувалі неабходнасць у новых кадрах. Зараз на прасторы былога Саюза не існуе вышэйшай адукацыйнай установы, дзе б рыхтавалі парфумераў-прафесіяналаў. Дыплама парфумера не выдаюць і на Захадзе. Асноўная базавая спецыяльнасць — гэта хімік. Толькі ў Францыі, Англіі і ЗША некалькі спецыяльных устаноў займаюцца прафесійнай падрыхтоўкай і тое па заяўках фірм — вытворцаў парфуму.

— З чаго пачынаецца стварэнне водару?

— Любая творчая дзейнасць, кінамастацтва ці парфума, залежаць ад пастаўленай задачы. Яе можа вызначыць заказчык ці сам парфумер, калі стварае водар. Як правіла, 95 працэнтаў часу мы выконваем патрабаванні кліента, а пяць застаецца для творчасці.

— Існуе пэўная мода на пахі. Ад чаго яна залежыць?

— Гісторыя XX стагоддзя падказвае: модна тое, што нам прапануюць Дамы моды. Фабрыка распрацоўвае водары, а потым прапановы іх насельніцтву. 20-ыя гады, напрыклад, звязаны з імем Како Шанель. І яшчэ: пах залежыць ад агульнага вобраза. Ствараецца пэўная калекцыя адзення, падбіраюцца колеры і матэрыялы — парфумерам паступае заказ на стварэнне адпаведнага паху. Зараз, напрыклад, у модзе — ландыш, ваніль,

бэз, амбра. На паказе моды ў Мілане на 2006 год яўна прагледжвалася тэндэнцыя бархатных, велюравых, штрэксавых тканін. Да іх падабралі адпаведныя пахі: бархатныя, мяккія, пералічатыя. Яны могуць быць і кветкавымі. Ружа, напрыклад, бывае ўсходняй, белай, чырвонай. У пахах адлюстравана паныяці: мы можам адчуць чорны колер глыбокім бархатным ці атласным. Наогул, цяжка гаварыць, якія тэндэнцыі модныя ў парфумерыі. Многае залежыць ад месца жыцця: тое, што модна ў ЗША, не модна ў Еўропе і зусім не запатрабавана ў Паўднёвай Амерыцы і ў Паўднёва-Усходняй Азіі.

— Некалькі гадоў назад у свеце парфумерыі назіраўся пэўны крызіс, не з'яўлялася прынцыпова новых водараў. Чаму?

— Любы накірунак водараў звязаны з хімічнымі адкрыццямі. Як толькі хімікі знаходзяць новыя арыгінальныя духмяныя элементы, пачынаецца дамінаванне гэтых пахаў у парфумерыі, касметыцы, сродках бытавой хіміі. Адкрылі альдэгіды — сталі з'яўляцца альдэгідныя пахі, напрыклад, Шанель №5. Адкрылі спірт лісцяў — пайшлі зялёныя водары. Адкрылі іншыя альдэгіды — у модзе дынныя пахі, пах аэону, марскога паветра. Зараз хімікі не могуць знайсці новыя элементы-водары, таму і назіраецца вяртанне да класічных пахаў 30-40-ых гадоў. Яны нібы атрымліваюць другое дыханне.

— Як знайсці свой пах?

— Гэта проста. Пах — гэта другое адзенне. Вы ж не будзеце апранаць тое, у чым вы адчуваеце сябе дыскамфортна. Ваш пах той, які падабаецца асабіста вам. Іншая справа, як ка-

рыстацца духамі і колькі іх жанчына ці мужчына можа мець. У жанчыны павінна быць мінімум тры розныя пахі. Раніцай і ўдзень трэба карыстацца лёгкімі — кветкавымі, з травянымі ці цытрусавымі элементамі. Вячэрнія водары больш складаныя: калі мерапрыемства звязана з ежай, падвядуць пахі, звязаныя з ежывымі элементамі: ванільныя, фруктовыя. У тэатры не будуць раздражняць сядзячых лёгкімі пахамі.

— Не сакрэт, што парфумерная індустрыя асабліва развіта ў Францыі. На якім узроўні яна знаходзіцца ў Беларусі?

— У савецкі час у Беларусі не было ніводнай касметычнай фабрыкі. Зараз бо-
льш за 40.

Кожны год адкрываецца ў сярэднім каля дзюж новых фірм. Наша касметыка карыстаецца попытам у краінах СНД. Якасць яе высокая, што падвядуць шматлікія экспарты. У асноўным, уся беларуская касметычная прадукцыя ідзе на экспарт.

— Над чым працуюце асабіста вы і вашы партнёры?

— Мы выпускаем для заказчыка канкрэтныя водары. Гэта не толькі парфум. Чамусьці ўсе думаюць, што парфумеры займаюцца распрацоўкай толькі пахаў для духоў і туалетнай вады. Гэта далёка не так. Асноўны аб'ём пахаў — для касметычных сродкаў, бытавой хіміі. Паверце, прыдумваць водар для пральнага парашка складаней, чым для адэкалону, бо працаваць даводзіцца з содавымі дабаўкамі, агрэсіўнымі і актыўнымі сродкамі. У свой вольны час займаюцца стварэннем араматаў для душы. На распрацоўку аднаго водару могуць спатрэбіцца гады. Лічу, што ствараць трэба толькі такія пахі, да якіх нельга адносіцца аб'явава, міма якіх нельга прайці раўнадушна.

— Як правільна карыстацца духамі?

— Ва ўсякай касметычнай літаратуры напісана: наносіць некалькі кропель на пульсуючую жылку. Я

ж даю параду: выкарыстоўваць лінію росту вала-соў. Калі людзі вакол не звярнулі ўвагі на ваша адзенне, на ваш вобраз, то абавязкова запамінаць вас па шлейфу водару, што вы за сабой пакінулі. Акрамя гэтага, валасы добра ўтрымліваюць пах. Пры рухах ствараюцца лёгкія хвалі водару, якія не раздражняюць, а калегам па рабоце дазваляюць пано-ваму вас успрымаць.

— Як вы адносіцеся да рамана Зюскінда "Парфумер"?

— Я разумею, што сюжэт — мастацкі вымысел, але мяне абурывае, што аўтар выкарыстаў талент чалавека не ў добрых мэтах. Хобі (нават, не прафесія) перайшло ў паталогію і злачынства. Я згодны з тым, што духі могуць быць сэксуальнымі, спакушаць, могуць, наадварот, адштурхоўваць. Але каб знішчаць жыццё? Безумоўна, гэта гіпертрафіраваны элемент для паказу таленту, але талент не можа быць звязаны са злачынствам.

— Мужчыны любяць дарыць жанчынам духі. Але не заўсёды бывае ўда-лым выбар. Якую б параду вы маглі ім даць?

— Мужчына заўсёды выбірае яскравае, бліскулчае, прыгожае і абавязна на свой густ. Жанчына, у прынцыпе, таксама, толькі сябры не такія пераборлівыя і рады ўсякаму падарунку. Жанчынам жа я рэкамендую ўважліва аднесціся да выбару мужчыны. Калі ён вам падарыў нейкі водар, значыць ме-навіта з ім вы ў яго асацыіруецеся, такім ён уяўляе ваш ідэальны вобраз.

— Як вы адносіцеся да стагоддзя — пах-хамелеон, які вы прадстаўлялі на Сусветным конкурсе ў 2000 годзе?

— Гэта пах, які пастаянна мяняецца. Складаецца ён з трох слаёў: верхняга — топ-паху, што гучаць 20-30 хвілін; пасярэдняга (сэрца водару) — каля чатырох гадзін; базавога — ад шасці гадзін. Такая будова слаёў класічная: спачатку альдэгідныя пахі, потым — кветкавыя і нарэшце — мускусныя. Сучасная хімія дазваляе змяніць іх чарговасць: спачатку могуць гучаць цяжкія мускусныя пахі, а ў канцы кветкавыя. Пах-хамелеон мяняецца кожны 15-20 хвілін. Такі пераход пахаў дазваляе сучаснай жанчыне, з аднаго боку, быць заўсёды рознай і непаўторнай, а з другога — пазбегнуць алергіі ў сэнсарным паняцці і не стамацца ад аднаго і таго ж водару.

— Як вы адносіцеся да рамана Зюскінда "Парфумер"?

— Я разумею, што сюжэт — мастацкі вымысел, але мяне абурывае, што аўтар выкарыстаў талент чалавека не ў добрых мэтах. Хобі (нават, не прафесія) перайшло ў паталогію і злачынства. Я згодны з тым, што духі могуць быць сэксуальнымі, спакушаць, могуць, наадварот, адштурхоўваць. Але каб знішчаць жыццё? Безумоўна, гэта гіпертрафіраваны элемент для паказу таленту, але талент не можа быць звязаны са злачынствам.

— Мужчыны любяць дарыць жанчынам духі. Але не заўсёды бывае ўда-лым выбар. Якую б параду вы маглі ім даць?

— Мужчына заўсёды выбірае яскравае, бліскулчае, прыгожае і абавязна на свой густ. Жанчына, у прынцыпе, таксама, толькі сябры не такія пераборлівыя і рады ўсякаму падарунку. Жанчынам жа я рэкамендую ўважліва аднесціся да выбару мужчыны. Калі ён вам падарыў нейкі водар, значыць ме-навіта з ім вы ў яго асацыіруецеся, такім ён уяўляе ваш ідэальны вобраз.

— Як вы адносіцеся да стагоддзя — пах-хамелеон, які вы прадстаўлялі на Сусветным конкурсе ў 2000 годзе?

— Гэта пах, які пастаянна мяняецца. Складаецца ён з трох слаёў: верхняга — топ-паху, што гучаць 20-30 хвілін; пасярэдняга (сэрца водару) — каля чатырох гадзін; базавога — ад шасці гадзін. Такая будова слаёў класічная: спачатку альдэгідныя пахі, потым — кветкавыя і нарэшце — мускусныя. Сучасная хімія дазваляе змяніць іх чарговасць: спачатку могуць гучаць цяжкія мускусныя пахі, а ў канцы кветкавыя. Пах-хамелеон мяняецца кожны 15-20 хвілін. Такі пераход пахаў дазваляе сучаснай жанчыне, з аднаго боку, быць заўсёды рознай і непаўторнай, а з другога — пазбегнуць алергіі ў сэнсарным паняцці і не стамацца ад аднаго і таго ж водару.

Прэм'ера ў Віцебску

Творчасць вядомага беларускага драматурга Васіля Ткачова, які жыве і працуе ў Гомелі, неаднаразова прыцягвала ўвагу Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа ў Віцебску.

З вялікім поспехам ішоў на яго сцэне спектакль "Кветкі-ягадкі" ("Курорт для зяця"). Спецыяльна для гэтага тэатральнага калектыву Васіль Ткачоў пераклаў і некалькі п'ес з рускай мовы. І вось адбылася яшчэ адна прэм'ера — спектакль для дзяцей па п'есе Васіля Ткачова "Два мяхі цукерак". Пастаноўку ажыццявіў рэжысёр Юрый Лезінгевіч. Спектакль вельмі добра ўспрымаецца дзецьмі.

Віктар ЯГОРЧАНКА. Асабістае Лекі ад болю — клоун

Кожны ў дзяцінстве жадае быць дарослым. Тады здаецца, што дарослым жывецца лепш, іх усе паважаюць, яны робяць, што жадаюць, і не ходзяць у школу. Але ж, калі задумацца, як многа трэба зрабіць, каб цябе паважалі.

Я хацу раскажаць пра сваю бабулю — Браніславу Васільеўну. Яна больш чым за трыццаць гадоў працуе педагогам у дзіцячым аддзяленні анкалагічнай бальніцы ў Бараньлянах. Калі хто з вас хаця б адзін раз быў у бальніцы, ведае, як гэта. У бабулінай бальніцы ўсе клопаты за здароўе кладуцца на ўрачоў, медсясцёр, а ўсе турботы за настрой — на педагога.

Я ганаруся сваёй бабуляй і вельмі яе паважаю. Яна ўмее своечасова прыйсці дзецям на дапамогу, прылашчыць, адцягнуць сумныя хвіліны перад аперацыяй, заняць іх вольны час.

У бальніцы дзеці пасля трох гадоў ляжаць без матуль. Для малых мая бабуля як маці. Яна заўсёды іх прыгалубіць, пашкадуе. Дзеці не адчуваюць сябе адзінока, бо іх дзень заняты гульнямі, падрыхтоўкай да бліжэйшых свят.

Аднойчы я хадзіла ў бальніцу да бабулі на Новы год. На канцэрце выступалі дзеці, якія ляжаць у бальніцы. Але ж я не адчувала, што некаторым з іх ужо зрабілі складаную аперацыю. Яны радаваліся прыходу Дзёда Мароза, які раздаваў усім падарункі. І ўсё гэта зрабіла мая бабуля: падрыхтавала актывую залу, развучыла з дзецьмі вершы і песні, запрасіла Дзёда Мароза. Ніхто з дзяцей і дарослых не сумаваў. Усё было, як у казцы: і белы снег, і сапраўднае свята.

Мая бабуля, каб хоць трохі аблегчыць дзецям іх знаходжанне ў бальніцы, стварыла гульнёвыя пакой. Яшчэ ў аддзяленні кожны месяц приходзіць па палатах і раздае ўсім шарыкі і цукеркі, а потым дзеці ідуць глядзець вясёлы спектакль. І ўсё гэта задуму маёй бабулі.

Бабуля дорыць спакой і ўтульнасць. Хто хоць аднойчы сутыкнуўся з ёю, запомніць ласкавую Браніславу Васільеўну.

Кацярына КАРАЛЁВА.

Кацярына НЕМАГАЙ.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

Вынікі Алімпійскіх гульняў у Турыне: выканана праграма-мінімум

У Нацыянальным алімпійскім камітэце падведзены вынікі XX зімовых Алімпійскіх гульняў у Турыне. Па словах міністра спорту і турызму Аляксандра Грыгаравы, выступленне фрыстайліста Дзмітрыя Дашчынскага, які заваяваў сярэбраны медаль, дазволіла нашай камандзе выканаць задачу-мінімум і пацешыць паказчыкі гульняў у Солт-Лэйк-Сіці.

Акрамя лыжных акрабату, на гульнях нядрэнна выступілі беларускія біятланісты. Стабільныя паказчыкі прадэманстравала Вольга Назарава, якая ўвайшла ў лік васьмі мацнейшых на некалькіх дыстанцыях. На жаль, няўдала паказалі сябе на галоўных стартах мужчыны-біятланісты, апынуўшыся далёка ад лідэраў сусветнага біятлону. Аднак дэталёвы аналіз выступлення беларускіх спартсменаў у Турыне аналітыкі яшчэ не завяршылі.

Гаворачы аб перспектывах беларускага спорту, першы віцэ-прэзі-

дэнт НАК, памочнік Прэзідэнта краіны па пытаннях фізічнай культуры, спорту і турызму Генадзь Аляксеенка адзначаў, што нам неабходна мець свае трэнерскія кадры, якія б змаглі рынтаваць спартсменаў сусветнага ўзроўню. У гэтых мэтах ствараецца вышэйшая школа трэнераў, у

якой будуць праходзіць падрыхтоўку перспектывныя на-стаўнікі. Акрамя гэтага, пры падрыхтоўцы да наступных Гульняў будуць стварацца мэтавыя групы трэнераў і спартсменаў.

За паспяховае выступленне ў Турыне ў ходзе сустрэчы былі ўзнагароджаны сярэбраны прызёр Алімпіяды-2006 Дзмітрый Дашчынскі, а таксама яго калегі па камандзе Асоль Слівец і Аляксей Грышын. Дыпломы і сувеніры атрымалі трэнер каманды фрыстайлістаў Мікалай Казека і першы трэнер Дзмітрый Дашчынскага Уладзімір Дашчынскі.

НА ЗДЫМКУ: Дзмітрый ДАШЧЫНСКІ і Генадзь АЛЯКСЕЕНКА.

Фота БелТА.

На Алімпіядзе біятланісты "разміналіся"

Наўдалае выступленне на Алімпіядзе беларускія біятланісты кампенсавалі шасцю медалямі на чэмпіянаце Еўропы па біятлону ў нямецкім Ландорфе-Арберзеі.

Жаночая зборная Беларусі ў складзе Кацярыны Івановай, Вольгі Назаравай, Людмілы Ананькі і Алены Зубрылавай атрымала перамогу ў эстафете 4 па 6 кіламетраў. На наступны дзень мужчынская чацвёрка (Сяргей Новікаў, Уладзімір Драчоў, Рустам Валілін, Алег Рыжанкоў) першай дабралася да фінішу ў эстафете

4 па 7,5 кіламетраў.

Залаты медаль заваявала таксама Наталля Сакалова ў гонцы праследавання на 10 кіламетраў, Сяргей Новікаў узіў "серабро" ў спрынце на 10 кіламетраў і "золата" ў гонцы праследавання на 12,5. Бронзавым прызёрам у індывідуальнай гонцы на 20 кіламетраў стаў Уладзімір Драчоў.

У медальным заліку беларускія біятланісты занялі другое месца адразу за камандай Расіі, у якой 4 залатыя, 3 сярэбраныя і 2 бронзавыя ўзнагароды.

Спартсмены будуць аздараўляцца ў Віцебску

Супрацоўнікі аддзялення гіпабарычнай тэрапіі і баракліматычнай адаптацыі цэнтра гіпабартаэрапіі ў Віцебску распрацавалі шэсць спецыяльных метады рэабілітацыі.

У адпаведнасці з імі спартсмены будуць праходзіць курсы аднаўлення і рэлаксацыі пасля напружаных спарторніцтваў ці рынтавацца да ўдзелу ў спарторніцтвах высокага ўзроўню, якія адзначаюцца павышанымі маральнымі і фізічнымі напружаннямі. Распрацоўкі навукоўцаў дапамагаюць атлетам актывізаваць рэзервовыя функцыі і крыніцы энергіі арганізма, павысіць яго супраціўляльнасць і імунітэт у цэлым.

Працэдура праводзіцца ў спецыяльнай баракамеры, у якой ствараецца такая атмасфера, як на вышыні 2,5-3,5 тысячы метраў над узроўнем мора. Гэта вышыня лічыцца лячэбнай, і знаходжанне на ёй садзейнічае прафілактыцы лёгачных, сардэчна-сасудзістых, псіханеўралогічных захворванняў. Акрамя гэтага, баракамерныя трэніроўкі павышаюць адптаванасць арганізма да экстрэмальных фактараў і дазваляюць значна скараціць перыяд прывыкання чалавека да ўмоў высакагор'я ці высокай тэмпературы паветра.

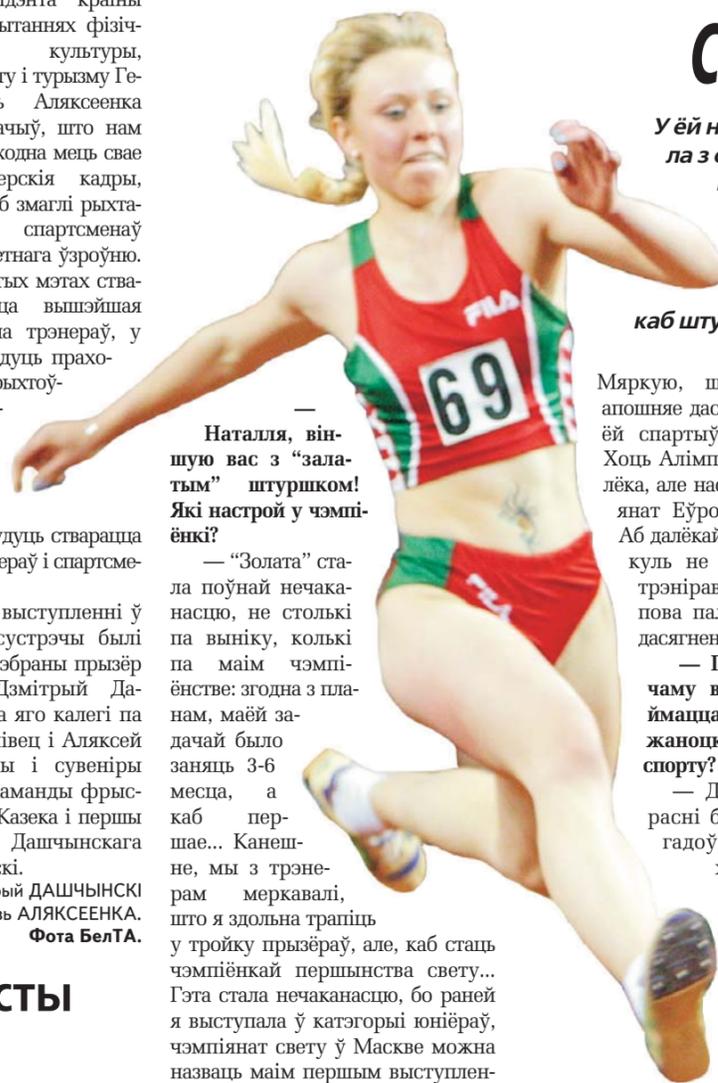
Галоўны ўрач клінікі Віцебскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, на базе якога размешчаны цэнтр, Анатоль Аладзька адзначае, што гіпакітэрапія скарыстоўваецца таксама пры лячэнні бранхіальнай астмы, алергіі, псарыязу і некаторых іншых захворваннях. Даны метады адносіцца да немедыкаментозных.

За шэсць гадоў работы баракамерны курс лячэння прайшлі каля 1,5 тысячы чалавек з усіх куткоў Беларусі. Сёння гэта адзіная сертыфікаваная медыцынская ўстанова ў краіне, разлічаная на 15-18 чалавек. Падобным абсталяваннем валодаюць толькі некалькі расійскіх і ўкраінскіх медыцынскіх цэнтраў.

Наталля ХАРАНЕКА:

"Першы дарослы старт стаў залатым"

У ёй не бачылі чэмпіёнку свету, але яна прымусіла з сабой лічыцца і заваявала "золата" на першынстве свету па лёгкай атлетыцы ў залах, што праходзіла ў Маскве. Хоць від спорту Наталлі Харанека і называецца лёгкай атлетыкай, але здабыць у ім медалі не так лёгка. Што трэба рабіць, каб штуршок стаў "залатым", паспрабуем высветліць у гутарцы са спартсменкай.

Наталля, віншую вас з "залатым" штуршком! Які настрой у чэмпіёнкі?

— "Золата" стала поўнай нечаканасцю, не столькі па выніку, колькі па маім чэмпіёнстве: згодна з плана-маём, маёй задачай было заняць 3-6 месца, а каб першае... Канешне, мы з трэнерам меркавалі, што я здольна трапіць у тройку прызёраў, але, каб стаць чэмпіёнкай першынства свету...

Гэта стала нечаканасцю, бо раней я выступала ў катэгорыі юніёраў, чэмпіянат свету ў Маскве можна назваць маім першым выступленнем на дарослых спаборніцтвах, якое завяршылася вельмі паспяхова. Я не думала, што займу першае месца, а проста выконвала сваю работу, хацела рэалізавацца, нарэшце, як дарослая спартсменка.

— Што садзейнічала перамозе?

— Нікога з саперніц не баялася, настройвалася на барацьбу: калі нейкая спартсменка штурхала ядро далей за мяне, злавалася, з'яўляўся стымул павысіць уласны вынік, таму ў сваёй наступнай спробе імкнулася перамагчы канкурэнтку. Вось і ўвесь сакрэт.

Мяркую, што гэта не апошняе дасягненне ў маёй спартыўнай кар'еры. Хоць Алімпіяды яшчэ далёка, але нас чакае чэмпіянат Еўропы ў Ізраілі. Аб далёкай будучыні пакуль не думаю: буду трэніравацца і паступова паляпшаць свае дасягненні.

— Прызнайцеся, чаму вырашылі займацца не самым жаночым відам спорту?

— Дарэчы, у верасні будзе дзесяць гадоў, як я штурхаю ядро. Трэніравацца я пачала не ў Мінску (сюды пераехала ў 1996-м), бо нарадзілася не ў сталіцы, а ў пасёлку Высокае Аршанскага раёна Віцебскай вобласці. З лёгкай атлетыкай пазнаёмілася ў школьнай секцыі, куды пайшла ў пятым класе. Пачала займацца шматбор'ем. Мяне наогул з дзяцінства вабіў спорт. Паступова стала выязджаць на спаборніцтвы — раённыя, абласныя, чэмпіянат рэспублікі. На адным з першынстваў краіны мяне заўважылі і запрасілі ў Рэспубліканскае вучылішча алімпійскага рэзерву.

— Як ставілася мама да жадання дачкі займацца не зусім пасёлку Высокае Аршанскага раёна Віцебскай вобласці. З лёгкай атлетыкай пазнаёмілася ў школьнай секцыі, куды пайшла ў пятым класе. Пачала займацца шматбор'ем. Мяне наогул з дзяцінства вабіў спорт. Паступова стала выязджаць на спаборніцтвы — раённыя, абласныя, чэмпіянат рэспублікі. На адным з першынстваў краіны мяне заўважылі і запрасілі ў Рэспубліканскае вучылішча алімпійскага рэзерву.

— Як ставілася мама да жадання дачкі займацца не зусім

грацыёзным для дзяўчыны відам спорту?

— Мне было чатырнаццаць, таму яна непакоілася, што дзіця ідзе з дому так рана. Што ж датычыцца штурхання, то маці мяне не спрабавала адгаварыць, а проста сказала: "Рабі так, як лічыш патрэбным, бо, калі я зараз стану на тваім шляху, у нейкі момант, калі ты станеш дарослай, папракнеш мяне за гэта. Гэта тваё жыццё і твой выбар".

— Былі выпадкі, што на трэніроўках вы штурхалі далей, чым на турнірах?

— Здаецца, не. Справа ў тым, што на трэніроўках я не імкнуся паказаць высокі вынік, бо працую найбольш над тэхнікай, а па-максімуму трэба выкладвацца на спаборніцтвах.

— Чым захапляецеся, акрамя штурхання ядра?

— Мне падабаюцца кветкі, таму з задавальненнем вырошчваю іх у пакоі. Пад восень пачынаю вязаць цёплае адзенне на зіму — шапкі, рукавічкі, пальчаткі, каб вязаць вялізныя рэчы, ў мяне няма цяжкасцяў. А галоўнае — заканчваю вучобу ва ўніверсітэце фізічнай культуры.

— Дзякуй за гутарку! Удачы і перамог на турнірах!

Размаўляла Ірына ПРЫМАК.

P.S. На Кубку Еўропы, які праходзіў 17-19 сакавіка ў Ізраілі, Наталля Харанека зноў заваявала залаты медаль, штурхнуўшы снарад на 19 метраў 18 сантыметраў. Перамогі на чэмпіянаце свету па лёгкай атлетыцы і на Кубку Еўропы дазволілі спартсменцы ўвайсці ў лік лідэраў сусветнага рэйтынгу гэтага сезона.

Экстрым

Беларускія альпіністы паспяхова завяршылі ўзыходжанне на вышэйшую кропку Еўропы — Эльбрус.

Пакарыўся Эльбрус

Патухлы "двухгаловы" каўказскі вулкан вышынёй 5 643 метраў пакарылі сям'ера беларусаў. Усход адбыўся ў вельмі складаных кліматычных умовах. Пры тэмпературы паветра да мінус 50 градусаў і моцным ветры нашы суайчыннікі змаглі ўсталяваць там сцягі Беларусі, горада-героя Мінска і Нацыянальнага алімпійскага камітэта краіны. Сцяг НАКа, які пабываў на Эльбрусе, старшыня Беларускай федэрацыі альпінізму Аляксандр Гадлеўскі пера-

радаў першаму беларускаму алімпійскаму чэмпіёну Сяргею Макаранку, а захоўвацца ён будзе ў Музеі алімпійскай славы Беларусі.

Беларускія альпіністы ўжо пакарылі пяць з чатырнаццаці васьмітысячнікаў планеты, узняліся на вышэйшую кропку Афрыкі (Кіліманджара), Еўропы (Эльбрус), Паўночнай Амерыкі (Мак-Кінлі), Паўднёвай Амерыкі (Аканкагуа), Азіі (Эверэст), неаднойчы пабывалі на ўсіх сяміты-

сячніках былога Савецкага Саюза.

Зараз спартсмены рыхтуюцца да ўзыходжання на вяршыню свету — Эверэст (8 848 метраў). Планаецца, што чацвёрка беларускіх альпіністаў адправіцца ў Гімалаі ў сярэдзіне красавіка, а штурм найвышэйшай кропкі планеты запланаваны на канец мая.

НА ЗДЫМКАХ: альпіністы усталяваюць сцягі.

Фота БелТА.

Старонку падрыхтавала Кацярына НЕМАГАЙ.

Падрабязнасці

“НЕПАСЕДЫ” — СУЗОР’Е ТАЛЕНТАЎ

Дзесяцігадовы юбілей адзначыў дзіцячы ўзорны калектыў эстраднага танца “Непаседы”, што ў вёсцы Расна Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці. Створаны ён быў пад патранатам знакамітага старшыні калгаса “Савецкая Беларусь” Уладзіміра Бядулі, двойчы Героя Сацыялістычнай Працы, заслужанага дзеяча культуры Беларусі. Старшыня надае мастацтву вялікае значэнне, на сцэне мясцовага Палаца культуры выступае шмат прафесійных “зорак”.

Уся вёска Расна спявае і танчыць, а кожны жыхар, па словах шматгадовага партнёра — прадстаўніка дабрачыннай арганізацыі Ірэны Каляды-Смірновай Наталлі Вярбоўскай, — таленавіты. Гонар вёскі — дзіцячая вёска “Непаседы”. Чаму менавіта ім надаецца такая ўвага? Падтрымліваць таленты — адна з важнейшых сацыяльных задач кіраўніцтва гаспадаркі. “Непаседы” падзякай адказваюць на клопат сваіх апекуноў: калектыў не раз становіўся лаўрэатам шматлікіх рэспубліканскіх і міжнародных дзіцячых конкурсаў і фестываляў. Створаны на базе танцавальнага гурту, “Непаседы” ўжо праз пяць гадоў атрымалі ганаровае званне ўзорнага калектыву. Далей — болей. У 1999 годзе “Непаседы” прымалі ўдзел у міжнародным фестывалі ў Польшчы

“Прыгранічныя сустрэчы моладзі Еўропы “Гайнаўка-99”, у 2000 годзе калектыў стаў лаўрэатам рэспубліканскага тэлевізійнага фестывалю дзіцячай творчасці “Усе мы родам з дзяцінства”. Свае перамогі “Непаседы” знайшлі на “Славянскім базары ў Віцебску”, у “Новай Рудзе” ў Польшчы, на “Вясновым зоркападзе” ў Венгрыі. Сярэбраны кубак і дыплом лаўрэатаў фестывалю “Сузор’е Будапешта” прывезлі “Непаседы” з Венгрыі ў 2004 годзе.

Славу калектыву новымі ўзнагародамі і тытуламі ўмацавала салістка Аляксандра Шкурдола. У 2000 годзе Саша стала Міні-міс свету на конкурсе прыгажосці ў Кіеве, а праз два гады на Сусветным чэмпіянаце выканаўчых відаў мастацтва ў Лос-Анджэлесе (ЗША) заваявала чатыры залатыя медалі. Маленькая беларусачка стала лепшай у намінацыях

“аграгімастычны танец”, “лірычны танец”, “фотамадэль” і “дэманстрацыя вясчэрыня адзення”.

У цяперашні час у калектыве пад кіраўніцтвам Ларысы Нечыпарук займаецца 70 дзяцей у чатырох узростах груп: малодшай — ад 5 да 8 гадоў, сярэдняй — ад 8 да 12, старэйшай — ад 12 да 15 і ў самай старэйшай — ад 15 да 18 гадоў. Значную падтрымку калектыву аказвае Ірэна Каляда-Смірнова, вядомая дабрадзейка з ЗША, беларуска па паходжанні, без яе “Непаседы” не давялося б трапіць на міжнародныя конкурсы.

Дзякуючы спадарыне Ірэне, “Непаседы” ў сакавіку бягучага года будуць удзельнічаць у міжнародным дзіцячым фестывалі “Горнае сузор’е” ў Славеніі, дзе творчае саперніцтва ім складуць калектывы з розных краін свету: Украіны, Расіі, Славеніі, Чэхіі, Венгрыі, Румыніі, Балгарыі. Але дзеці і мастацкі кіраўнік Ларысы Нечыпарук менш чым на Гран-пры не разлічваюць.

Кацярына НЕМАГАЙ.
НА ЗДЫМКАХ: выступаюць “Непаседы”, Уладзімір БЯДУЛЯ і Наталлі ВЯРБОЎСКАЯ.
Фота Наталлі ВЯРБОЎСКАЯ.

Стасункі

Максім Багдановіч — публіцыст

У Літаратурным музеі М.Багдановіча адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Максім Багдановіч — празаік, крытык, публіцыст”. У канферэнцыі прынялі ўдзел даследчыкі жыцця і творчасці М.Багдановіча з Беларусі, Расіі, Украіны, сярод якіх Р.Лубкіўскі, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Украіны, Н.Дзявольская, даследчыца роду Дзявольскіх і Залатаровых, лепшых сяброў М.Багдановіча (Масква), М.Тамашэвіч, навуковы супрацоўнік музея Максіма Багдановіча (Яраслаўль), выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі, супрацоўнікі Нацыянальнага архіва Беларусі, Інстытута літаратуры імя Я. Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, нашчадкі блізкіх сяброў паэта.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Ракурс

Вельмі розныя кошкі

У Палацы мастацтва ў Мінску адбылася Міжнародная выстава кошак, арганізаваная Беларускай асацыяцыяй аматараў кошак “Фелінолаг”.
НА ЗДЫМКУ: на выставе кошак.
Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА.

Сенсацыя

Прозвішчамі двух асіповіцкіх школьнікаў названы зоркі

Прозвішчамі двух навучэнцаў 11-га класа Асіповіцкай беларускай гімназіі Максіма Сінкевіча і Яўгена Яўсеенкі названы ў 2005 годзе дзве новыя зоркі. Такого гонару хлопцы ўдастоены за перамогу ў навуковай канферэнцыі, якая праходзіла ў ЗША. Разам са сваім класным кіраўніком і настаўнікам матэматыкі Аксанай Жыгудай яны падрыхтавалі даклад на англійскай мове “Праблемы мужчын і метрычнай прасторы”.
НА ЗДЫМКУ: Максім СІНКЕВІЧ і Яўген ЯЎСЕЕНКА.

Фота Алега ФАЙНЦКАГА, БелТА.

Чытайце навіны з Беларусі на сайце Belarus21.by/main

“Анталогія” ад “Вялікай Мядзведзіцы”

Бельгііскі спектакль на сцэне Беларускай акадэміі мастацтваў

У Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў адбылася незвычайная прэм’ера: са спектаклем “Анталогія” ў гасці прыехала бельгііская тэатральная група “Вялікая Мядзведзіца”.

Цікава, што рэжысёр п’есы — Георгій Івановіч — выпускнік той жа Акадэміі мастацтваў 1989 года! Ён жыве і працуе ў Бруселі, а цяпер прыехаў у алма-матер са сваім спектаклем “Анталогія”.

У п’есы праблема ўнутранага свету чалавека. Спектакль ішоў на французскай мове, але дэкан тэатральнага факультэта Акадэміі мастацтваў, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь У.Мішчанчук сказаў пра спектакль: “Рэжысёрскі падыход у вырашэнні вобраза надае яму шматграннасць, неаб’якласць і вельмі добра ўспрымаецца глядачом. Калі ў чалавеку прысутнічае жыццё чалавечага духу, пра якое казаў у свой час Канстанцін Станіслаўскі, то ён зразумелы, на якой бы мове не вёў ён дыялог”.

Юлія МІХАЛЮК.
НА ЗДЫМКУ: Г. ІВАНОВІЧ (справа) паля спектакля.

“Беларусь-TV”

Кінапаказ
24–26 сакавіка 2006 года
“ЭКЗАМЕН НА ДЫРЭКТАРА”
24 сакавіка ў 19.35.
Сацыяльная меладрама, “Беларусь-фільм”, 1987 год. Рэжысёр — Аляксандр Яфрэмаў.

“У ПРОФІЛЬ І АНФАС”
24 сакавіка ў 22.30.
Камедыійныя навелы, “Беларусь-фільм”, 1977 год. Фільм складаецца з трох навел, знятых па аповяданнях В. Шукшына.

“ВАУКІ”
Рэжысёр: Мікалай Лук’янаў. У ролях: Уладзімір Гасцюхін, Павел Кармунін, Галіна Мікеладзе, Алег Корчыкаў. Доўгая варажасць Івана і яго цесця знайшла сваё вырашэнне, калі яны паехалі за дрэвамі ў лес. У час напаўдзення на іх граі ваўкоў, страціўшы ад страху розум, цесць пакінуў Івана аднаго ў лесе...

“ВЯЛІКАЕ КАХАННЕ ЧАРАДНІЧКІ М.П.”
Рэжысёр: Аляксандр Яфрэмаў. У ролях: Аляксандр Калягін, Яўгенія Глушэнка, Валянцін Печнікаў, Уладзімір Новікаў, Вольга Лысенка. Планавік мзблевай фабрыкі ў адзін цудоўны дзень падвёў вынік свайго існавання жыцця. Службовае становішча, уласны добры дом, аклад, вышэйшая адукацыя — усё пры ім. Але, адпачываючы ў санаторыі, ён закахваўся ў гаспадаруючую актрысу і страціў спакой...

“БЕРАГІ”
Рэжысёр: Сяргей Сычоў. Філіп любіў прапаведаваць, павучаць, агітаваць. Закахваўся ў Мар’ю, ён не ўзяў з ёй шлюб, як яна таго хацела, а праявіў мудрасць — даў ёй магчымасць выбару.

“ШУКАЛЬНІКІ ШЧАСЦЯ”
25 сакавіка ў 17.10

Сацыяльная камедыя, “Белдзяржкіно”, 1936 год. Рэжысёр: Уладзімір Корш-Саблін. У ролях: Марыя Блюменталь-Тамарына, Венямін Зускін, Аляксандр Карэў, Сяргей Яраў і іншыя. 1928 год. Пасля доўгіх вандраванняў за мяжой у Савецкі Саюз, у Еўрапейскую аўтаномную вобласць Бірабіджан, разам з іншымі перасяленцамі прыязджае сям’я старой Двойры...

“МАЦІ УРАГАНУ”
25 сакавіка 19.15.

Гістарычная сага, “Беларусь-фільм” пры ўдзеле “Барандаў” (ЧСФР), 1990 год. Рэжысёр: Юрый Марухін. У аснове фільма — аднайменная п’еса вядомага беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча аб нацыянальна-вызваленчым антыфеадалным паўстанні беларускіх сялян у XVIII стагоддзі.

“ПАЛЁТ У КРАІНУ ПАЧВАРАЎ”
26 сакавіка ў 12.10.

Казка, “Беларусь-фільм”, 1986 год. Рэжысёр Уладзімір Бычкоў. У аснове фільма пакладзена вострасюжэтная, зямляная казка Эдуарда Скобелева “Прыгоды Кавунка і Бяшкі”.

“БЕЛАЕ ВОЗЕРА”
26 сакавіка ў 15.35.

Сацыяльная меладрама, “Беларусь-фільм”, 1992 год. Рэжысёр: Леанід Мартынюк. Гэта гісторыя пра двух адзіночкіх падлеткаў, дзетдамоўца Дзяніса і бяздомнай дзяўчынкі Розы. *Галоўны прыз дзіцячага журы Міжнароднага кінафестывалю ў Каўнасе (1992 год).

“НАШ ЧАЛАВЕК У САН-РЭМА”
26 сакавіка ў 17.20.

Музычная камедыя, “Беларусь-фільм”, 1990 год. Рэжысёр: Аляксандр Яфрэмаў. Двое сяброў — адзін з сібірскай будоўлі, другі — “афганец”, — едуць адпачыць на поўдзень, дзе ў правінцыяльным рэстаране знаёмца са спявачкай Таняй...

*Час мінскі.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб’ём 4 друк. аркушы. Тыраж 2218 экз. Заказ 636Г. Падпісана да друку 21.03.2006 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрэкавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2006.

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны: (+375 – 17) 288 – 11 – 97 (бухгалтэрыя), 288 – 12 – 80, 284 – 76 – 56, 288 – 17 – 82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029 – 6 – 88 – 17 – 82.
Email: golos_radzimy@bizon.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://www.belarus21.by>